

SLOVENSKA Vestnik

Letnik XX.

Celovec, petek, 22. januar 1965

Štev. 4 (1182)

Tudi Evropski svet proti zastaranju nacističnih zločinov

Pravosodni odbor Evropskega sveta je vlade včlanjenih držav, med katerimi je tudi Avstrija, pozval, naj podaljšajo rok zastaranja vojnih zločinov čez sedanjih dvajset let. S tem je bil Evropski svet prva mednarodna ustanova, ki se je nedvoumno izrekla proti temu, da bi nacistični vojni zločini zastareli letos meseca maja. Povod za tako odločitev je nedvomno dal lanskoletni sklep zahodnonemške vlade, da od maja 1965 dalje v Zahodni Nemčiji ne bodo več zasledovali nacističnih zločincev; vplivalo pa je gotovo tudi dejstvo, da trenutno tudi Avstrija pripravlja dokončno odločitev glede zastaranja nacističnih zločinov.

Proti sklepu zahodnonemške vlade se protesti še vedno množijo. Posebno ostro so bonško odločitev kritizirali v Varšavi, kjer so prejšnji teden slavili 20-letnico osvoboditve. Ob tej priložnosti je bilo poudarjeno, da ima Varšava bolj kot vsako drugo mesto na svetu pravico zahtevati kaznovanje zločincev, ki nosijo odgovornost za umor stotisočev prebivalcev poljske prestolnice, kajti nobeno drugo mesto ni utrpelo toliko škode v drugi svetovni vojni, kot pa Varšava. Tudi v Ameriki je prišlo do novih protestnih demonstracij pred zahodnonemškim veleposlaništvom v Washingtonu in nemškimi konzulati v drugih ameriških mestih.

Pred nedavnim je sovjetska vlada odgovorila zahodnonemški vladi na noto, v kateri je le-ta vse vlade sveta pozvala, naj do 1. marca stavijo nemškemu sodiščem na razpolago dokumente o nacističnih zločinih. V sovjetskem odgovoru je rečeno, da zahteve, s katero se je zahodnonemška vlada obrnila na vlade vseh držav ter na organizacije in posameznike, »ni mogoče označiti drugače kot sramoten poskus, prikrivati dejansko amnestijo fašističnih morilcev in opravičiti svoje nezakonito ravnanje

Še 30.000 nekaznovanih nacističnih zločincev

Na tiskovni konferenci v Pragi je bilo sporočeno, da bo češkoslovaška vlada v kratkem objavila imena kakih 300 vojnih zločincev, ki so jih odkrili na podlagi novih dokumentov o nacističnih zločinih med drugo svetovno vojno. S tem bo ugodila želji zahodnonemške vlade, katera je vse države pozvala, naj ji pošljejo material o nacističnih zločinih.

Hkrati pa so v Pragi naglasili, da je v Zahodni Nemčiji in drugih zahodnoevropskih državah še okoli 30.000 vojnih zločincev, katerih doslej še niso odkrili in jih postavili pred sodišče. Nasprotno pa so na Češkoslovaškem že do leta 1948 preiskali nad 130.000 primerov vojnih zločincev in izrekli več kot 33.000 obsodb.

pred svetovno javnostjo. Sovjetska vlada nadalje poudarja, da načela modernega mednarodnega prava nalagajo vsem državam dolžnost, da vodijo preiskave in kličejo na odgovornost zločince, ki so se pregrešili zoper mir in človeštvo. »To velja tudi za Zahodno Nemčijo, ki nosi še posebno odgovornost, da sodno preganja in kaznuje vse nacistične zločince na svojem ozemlju.« Končno sovjetska vlada v svoji noti zagotavlja, da bo v skladu s svojimi dolžnostmi in pravicami nadaljevala z vsemi potrebnimi ukrepi, da se raziščejo vsi zločini, ki so jih zagrešili Hitlerjevi pristaši. Sovjetski organi so pristojnim zahodnonemškim oblastem že poslali in bodo še pošiljali material o nacističnih zločinih, ne da bi se pri tem ozirali na datum, ki ga je določila bonška vlada kot rok za preganjanje vojnih zločinov. »Sovjetska vlada ravna tako v prepričanju, da se nacistični zločinci v nobenem primeru ne smejo izogniti pravični kazni.«

Medtem so k vprašanju zastaranja nacističnih zločinov zavzeli stališče tudi znani pravniki, ki soglašajo v mnenju, da zločini, kot so jih zagrešili nacisti, po mednarodnem pravu nikdar ne zastarajo, predvsem pa se pri obravnavanju teh zločinov ni mogoče sklicevati na normalno zakonodajo — kakor na primer v Zahodni Nemčiji na sto let stari kazenski zakon — kajti takrat še nihče ni mogel slutiti, da so možni takšni zločini, kakršne so storili nacisti.

Vzhodni „vrh“ se je sestal v Varšavi

Ravno v dnevi, ko je Varšava slavila 20-letnico osvoboditve, so se v poljski prestolnici zbrali najvišji predstavniki vlad in partij vzhodnoevropskih držav na četrtem zasedanju političnega komiteja članic Varšavskega pakta. Politični opazovalci so zlasti poudarili dejstvo, da zasedanja tega komiteja doslej še nikdar niso potekala v navzočnosti tako visokih predstavnikov, kot je to primer v Varšavi: Sovjetsko zvezo, Češkoslovaško, Romunijo, Bolgarijo, Madžarsko in Vzhodno Nemčijo namreč ne zastopajo le zunanji in obrambni ministri, marveč tudi predsedniki vlad in prvi sekretarji partij. Torej se je z edino izjemo Albanije — katera pa se že zadnjega zasedanja julija 1963 v Moskvi ni udeležila — sestal v Varšavi celotni „vrh“ Vzhoda.

Ravno zaradi tega v mednarodni javnosti prevladuje mnenje, da bodo na varšavskem zasedanju sprejeli važne sklepe, od katerih bo nedvomno v veliki meri odvisno nadaljnje stališče vzhodnih držav do posameznih političnih problemov. Kakšen dnevni red je bil pripravljen za tokratno zasedanje Varšavskega pakta v tako močni zasedbi, seveda nikjer ni bilo objavljeno in so poročevalci več ali manj navezani le na ugibanja. Pri tem pa so si povsem edini, da ne gre edino za vprašanja, ki se nanašajo na odnose med včlanjenimi državami, marveč so prepričani, da predstavljajo osrednji in najvažnejši del razprav problem velikega mednarodnega pomena.

Kot osnovno vprašanje tega zasedanja navajajo problem varnosti v Evropi in s tem v zvezi morebitne sklepe proti zahodnim načrtom o ustanovitvi multilateralnih atomskih sil Atlantskega pakta. Pri tem so vsekakor zanimivi komentarji, ki jih je kot uvod v varšavsko zasedanje objavil vodilni

sovjetski tisk, kateri je posebno ostro kritiziral poskuse, da bi „skozi zadnja vrata“ tudi Zahodna Nemčija dobila atomsko orožje, kar bi pomenilo „največje zlo“. S tem vprašanjem je vsaj posredno povezan tudi predlog poljskega zunanjega ministra Rapackega o varnosti Evrope, kakor sodijo v ta okvir tudi pobude, ki jih je v tej zvezi dal pred Generalno skupščino OZN sovjetski zunanji minister Gromiko. Zato opazovalci ne izključujejo možnosti, da bi iz Varšave prišel nov predlog za sklenitev nenapadalnega sporazuma med državami Atlantskega in Varšavskega pakta, kot ga je Vzhod predlagal že pred leti.

Končno pa pričakujejo, da bo varšavsko zasedanje izdelalo tudi smernice za bodoče slike Vzhoda z Zahodom, kajti tako v Moskvi kot v Washingtonu prevladuje mnenje, da bo treba medsebojnim odnosom dali nove pobude in jih poslali na tako osnovo, ki bo omogočala izhod iz sedanje slepe ulice.

Združeni narodi v veliki krizi

V ponedeljek se je v New Yorku začel drugi del zasedanja 19. Generalne skupščine OZN. Zasedanje se je začelo v skrajno neugodnem ozračju in so se Združeni narodi na pragu svoje dvajsetletnice — leta mednarodnega sodelovanja — znašli v doslej najbolj resni krizi, ki več ali manj paralizira celotno delo Generalne skupščine.

Ce bi skušali raziskati vzroke, ki so privedli do sedanje krize, verjetno ne bi mogli prodreti do pravega jedra. Spor okoli neplačanih prispevkov nekaterih članic je namreč le navidezni vzrok, čeprav skušajo gotovi kro-

gi ravno ta problem spraviti v ospredje in bi šli — posebno Amerika — najraje tako daleč, da bi celo organizacijo izpostavili nevarnosti razkola. Da »zadolženost« nekaterih članic ni in ne more biti pravi vzrok, izhaja najbolj iz tega, da »dolžnik« ni samo Sovjetska zveza, marveč jih je več, med njimi celo nekaj takih držav, ki veljajo za zveste privržence Amerike. Pravi vzroki so torej globlji in imajo — kakor vse kaže — verjetno najbolj prav tisti, ki menijo, da bi bilo treba resnični vzrok za sedanjo nevarno potezo Washingtona iskati v dejstvu, da Amerika in ostale zahodne velesile trenutno sploh nimajo pravega interesa na brezhibnem delovanju OZN. Morda zveni tako mnenje nekoliko absurdno, postane pa takoj mnogo bolj razumljivo, če upoštevamo, da Generalna skupščina danes ni več tisti »glasovalni stroj«, kot je bila pred leti, marveč se je v njenem okviru izoblikovala močna skupina izvenblokovskih držav, ki dosledno zagovarja politiko koeksistence in enakopravnega sodelovanja med državami ne glede na njihovo velikost.

Za tako trditev pa lahko navedemo še nadaljnji dokaz: značilno je namreč, da je Amerika sprožila vprašanje odvzema glasovalne pravice »zadolženim« članicam samo v Generalni skupščini in s tem blokirala njeno delo, nasprotno pa Varnostni svet nemoteno dela naprej. V tej ustanovi se Ameriki ni treba bati skupine neangažiranih, kajti v Varnostnem svetu ima kot ena izmed petih velesil pravico veta in lahko onemogoči vsak sklep, ki ne bi odgovarjal njenemu konceptu.

Po vsem tem torej sedanja kriza Združenih narodov nikakor ni »finančna« kriza, marveč gre mnogo bolj za politična vprašanja. Zaradi tega velika večina v OZN upravičeno zahteva odločne ukrepe, ki bodo zagotovili spet normalno delovanje Generalne skupščine, katera ima pred seboj celo vrsto važnih nalog.

Predsednik de Gaulle in kancler Erhard hočeta poživiti prizadevanja za združitev Evrope

Zahodnonemški kancler Erhard je bival na dvodnevem obisku v Parizu, kjer je imel razgovore s francoskim predsednikom de Gaullem, zaključnemu sestanku pa so prisostvovali tudi predsednik francoske vlade Pompidou ter zunanja ministra obeh držav de Murville in Schröder.

Razgovori med de Gaullem in Erhardom so potekali za tesno zaprtimi vrati in tudi v sporočilu, ki je bilo objavljeno ob koncu sestanka, ni bilo navedenih nobenih podrobnosti o problemih, ki sta jih obravnavala oba državnik. Iz tega sporočila v glavnem sledi le toliko, da sta sprejela sklep o požitvi prizadevanj za združitev

Evrope in se bosta v tej zvezi trudila za sklicanje konference predstavnikov šestih članic Evropske skupnosti, ki naj bi „na visoki ravni“ proučili nadaljnje korake k združenju Evrope.

Sestanek med de Gaullem in Erhardom so v političnih krogih spremljali z deljenimi občutki. Posebno v Londonu in Washingtonu niso prikrivali zaskrbljenosti, da bi se Erhard — razočaran zaradi ameriške politike v nemškem vprašanju — spet bolj navezal na de Gaulle in skupaj z njim skušal kovati „novo Evropo“ kot neke vrste tretjo silo, neodvisno tako od Amerike kot od Sovjetske zveze. Neki ameriški list je o tem sestanku pisal celo kot o „drugi Jalti“.

Uradne proslave

20-letnice osvoboditve

Kakor smo v našem listu že svoječasno poročali, je zvezna vlada sprejela sklep, da bo organizirala uradno proslavo 20-letnice osvoboditve in sta bila kancler dr. Klaus in vicekancler dr. Pittermann poverjena z nalogo, da pripravita ustrezne predloge.

Na svoji zadnji seji pa je tudi predsedstvo parlamenta sklenilo, da bo v počastitev 20-letnice osvoboditve za 27. april sklicalo skupno slavnostno sejo parlamenta in zveznega sveta.

Manjšinsko sodelovanje

med Italijo in Jugoslavijo

Med Slovensko kulturno-gospodarsko zvezo v Trstu kot osrednjo organizacijo slovenske manjšine v Italiji ter Zvezo Italijanov Istre in Reke v Jugoslaviji so že precej časa obstajali medsebojni stiki in izmenjava gledišč o posameznih problemih ene in druge manjšine. Zdaj pa se obe organizaciji prizadevata, da bi to sodelovanje še poglobili.

O tem vprašanju je pred nedavnim razpravljal odbor Slovenske kulturno-gospodarske zveze v Trstu in so sklenili, da bodo za nedeljo sklicali v Trstu posvetovanje predstavnikov obeh manjšin o položaju slovenske manjšine v Italiji in italijanske v Jugoslaviji. Razpravljali bodo o odnosih do manjšin na splošno, kakor tudi o položaju manjšinskega šolstva ter prosvetnih in drugih organizacij obeh manjšin. Medsebojna izmenjava izkušenj bo vsekakor koristno vplivala na nadaljnje delo manjšinskih organizacij.

Poseben pomen pa bo ta sestanek dobil tudi s tem, da so povabili tudi razne predstavnike tržaškega političnega življenja, ki se bodo na tem pomembnem posvetovanju lahko seznanili s položajem manjšin v obeh sosednjih državah. Velikega pomena pa je že dejstvo samo, da obe manjšini stremita za čim tesnejšimi medsebojnimi stiki.

OBVESTILO ZSO

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem bo imela v soboto, dne 30. januarja ob 9. uri dopoldne v celovski Delavski zbornici svoj

občni zbor

na katerem bo v jubilejnim letu ob 20-letnici osvoboditve Avstrije, 10-letnici podpisa Državne pogodbe, 10-letnici ustanovitve ZSO in 10-letnici Spomenice koroških Slovencev pregledala trenutno stanje ter sprejela program za nadaljnje delo.

Vsi delegati včlanjenih organizacij in gostje so vabljeni, da se občnega zbora zanesljivo udeležijo. Vstop samo z delegatskimi izkaznicami oziroma vabili za goste.

Slavnostno ustoličenje ameriškega predsednika Johnsona

V okviru tridnevnih slavnosti je bil ameriški predsednik Johnson slavnostno ustoličen in je s tem tudi uradno prevzel posle novega ameriškega predsednika. Slavnosti pred kapitolom v Washingtonu se je udeležilo več desetstisočev častnih gostov in gledalcev iz vseh delov Združenih držav Amerike, ki so si ogledali veliko parado med Belo hišo in kapitolom ter poslušali nastopni govor novega predsednika.

Kakor je bilo pričakovati, je predsednik Johnson pretežno del svojega govora posvetil vprašanju notranje politike in je — kakor že prej v poslanici kongresu — napovedal boj zaostlosti in revščini ter razvil svoj notranje-politični program. V kolikor je govoril o mednarodnih problemih, je Johnson v svojem razmeroma kratkem govoru zlasti naglasil, da Amerika nikdar več ne bo zastopala izolcijske politike, marveč se bo dosledno borila za svobodo v svetu.

Prvič v zgodovini je bila govorniška tribuna zavarovana z jeklenimi ploščami in s steklom, ki ga krogle ne morejo prebiti.

Naftovodi in njihove družbe

Za naftovode, ki jih gradijo v južnem delu Evrope in od katerih bo eden predvidoma speljan tudi preko naše dežele, se borijo velikanse petrolejske družbe, ki razpolagajo z ogromnimi denarji. Za katere družbe pri tem v glavnem gre in kako si zamišljajo delitev udeležbe na obeh glavnih daljnovodih iz Sredozemlja proti severu, to je na daljnovodu Genova—Ingolstadt in Trst—Ingolstadt z odcepom na Dunaj, daje dober vpogled v medsebojna trenja londonski »Economist« od 26. decembra 1964.

V tozadnem poročilu časopis piše, da se je italijanska družba ENI sporazumela z raznimi mednarodnimi petrolejskimi družbami glede uporabljanja naftovoda Genova—Ingolstadt. Sporazumela se je z družbami ESSO, SHELL in BP o 20-letni najemniški pogodbi za ta naftovod, po katerem bodo letno pretečili 4 milijone kubičnih ton surove nafte. Letna najemnina sicer ni znana, toda ravnala se bo po najemninah, ki bodo veljale za naftovod Trst—Ingolstadt, ki bo speljan preko Koroške.

Rešitev v zadevi naftovoda Genova—Ingolstadt je podprla pot sporazumu med petrolejskimi družbami v tem, kako si bodo delile svoj delež v naftovodu Trst—Ingolstadt ali — kakor ga še imenujejo — Trans Alps Lines (TAL). Esso, Shell in BP bodo dobile vsaka po 16,66 %, ENI in Mobil Oil po 10 % udeležbe. Nadaljnjih 28 odstotkov bo porazdeljenih med družbami Continental, Marathon, Deutsche Erdöl, Gelsenberg, Scholven in Wintershall. Ostanek 2 odstotkov so ponudili francoski družbi Compagnie des Petroles, ki pa je baje odbila tako majhno kvoto.

Naftovod Genova—Ingolstadt še ni prebrodil vseh težav ob Bodenskem jezeru pri Konstanci. Mesto Lindau se še upira načrtu, ker se boji, da bo naftovod onesnažil jezersko vodo. Izgleda pa, da bo mesto Lindau pod pritiskom bavarske vlade popustilo v svojem stališču.

Na drugem odseku ENI še ni poravnala svojih razprtij z avstrijsko vlado glede naftovoda Trst—Ingolstadt. Delegacija upravnih svetnikov avstrijske državne petrolejske družbe OMV in Mobil-Austria je, kakor poročajo, pred kratkim šla v Rim in predložila nov predlog družbi ENI. Predlog predvideva ustanovitev ene same družbe za gradnjo in vzdrževanje naftovoda. Potemtakem bi ENI sodelovala pri vseh dolžini naftovoda. ENI je prej zahtevala večinsko nadzorstvo v družbi, ki bi gradila in vzdrževala del naftovoda, ki bo tekel po italijanskih tleh.

Ta razvoj priprav za naftovod Trst—Ingolstadt bo zanimiv za tiste predele naše dežele, skozi katere bo naftovod speljan. Dobro bo namreč vedeti, s kom bodo imeli lastniki zemljišč kot partnerjem opravka, ko bo šlo za odkup zemljišč, ki bodo potrebna za naftovod oz. za izplačilo odškodnine. Kakor so sedaj zamotane okoliščine okoli naftovoda, se namreč prav lahko zgodi, da bodo graditelji daljnovoda poskušali marsikoga prelistiti.

Zanimanje za kredite narašča

Tekom leta 1964 se je v Avstriji povpraševanje za krediti močno povečalo. Istočasno so narasle tudi hranilne vloge. Tako sta n. pr. veliki poddržavljeni banki Creditanstalt in Länderbank po svojih vmesnih poročilih per 31. 12. 1964 dali lani 15,9 milijarde šilingov kreditov, kar je za 1,1 milijarde šilingov več kot leta 1963. Hranilne vloge so se pri njima lani povečale za 1135 milijonov šilingov na 18,8 milijarde šilingov.

Pri Creditanstalt, ki je na kreditih udeležena z 9,8 milijarde, na hranilnih vlogah pa z 11,8 milijarde šilingov, so se lani najbolj povečali komercialni krediti, povečal pa se je tudi obseg hipoteknih in meničnih kreditov. Hranilne vloge so narasle za 19,4 %, čekovne vloge pa za 12 %. Likvidnost podjetja je koncem leta 1964 znašala 50,2 % in se je v zadnjem četrtletju 1964 zboljšala za 3,7 %. V primerjavi z 31. 12. 1963 se je vendar zmanjšala za 8 %.

Še bolj kot pri Creditanstalt so se hranilne vloge procentualno povečale pri Länderbank. Povečale so se za 23 %, medtem ko so se v zadnjih letih povečale kvečjemu za 13 do 16 % na leto. Po ocenah tega zavoda stoji povečanje njegovih hranilnih vlog tudi visoko nad povprečjem avstrijskih akcijskih bank, ki ga ocenjuje z nekoliko več kot 14 %. Svoje kredite je ta zavod lani povečal za 419 milijonov na 6100 milijonov šilingov. Leta 1963 je dal zavod le za 320 milijonov šilingov več kreditov kot leta 1962. Tudi pri tem zavodu se je likvidnost, ki je koncem leta 1964 znašala 56,1 %, nasprotno stanju 31. 12. 1963 poslabšala za 7,8 odstotka, vendar pa se je v primerjavi s stanjem ob koncu tretjega četrtletja 1964 zboljšala za 9,9 %.

Za oba zavoda pa je značilno, da so se leta 1964 močno zmanjšale nakaznice dr-

POSLEDICA NEUSTAVLJENIH PODRAŽITEV:

Stotisoč nameščencev zahteva zvišanje osebnih dohodkov

Na področju razvoja cen in osebnih dohodkov delojemalcev novo leto ni prineslo pričakovane in večkrat obljubljene pomiritve in stabilizacije. Nasprotno začenja se tako z napovedjo masivnih podražitev, ki jih je sprožila podražitev električnega toka, kot z napovedjo obsežnih zahtev po zvišanju osebnih dohodkov.

Prve take zahteve so najavili državni uslužbenci že na pragu novega leta, tekom zadnjega tedna pa so predložili svoje zahteve delavci v industriji kruha in peciva ter uslužbenci iz dvajset drugih važnih gospodarskih področij. Pariteta komisija, ki bo morala obravnavati te zahteve, bo morala odločiti o zahtevah daleč preko 100 tisoč delavcev in nameščencev. Njihove zahteve po zvišanju osebnih dohodkov znašajo tudi do 15 odstotkov.

Na zahteve državnih uslužbencev je sicer finančni minister Schmitz v parlamentu dejal, da v proračunu za te zahteve ni predvidenega nobenega denarja, toda kakor vemo iz prakse, finančni minister tudi v preteklosti, podobno kot industrialci in trgovci, v začetku nikoli ni imel denarja za zahteve delojemalcev države in njenih ustanov, slednjič pa se je ta denar le našel. Ta denar bo sta morali najti za svoje uslužbenke tudi in-

dustrija in trgovina, ne da bi bilo potrebno nadaljnje zvišanje cen. Kritje je nedvomno mogoče najti v edinstveno cvetoči konjunkturi, ki smo jo doživljali v letu 1964 in ki jo napovedujejo tudi za leto 1965; če pa to ne bi zadostovalo, je mogoče kritje najti v znižanju marž, ki jih je deležna trgovina na veliko in ki dosega tudi že 30 % proizvodne cene.

V podrobnem gledano zahteva poleg državnih uslužbencev in delavcev v industriji kruha in peciva zvišanje osebnih dohodkov nad 50.000 nameščencev v elektroindustriji in v industriji vozil, strojev ter železnih, jeklenih in kovinskih izdelkov, 13.000 nameščencev v kemični industriji, in nadaljnjih 30.000 nameščencev v industriji mineralnih olj, keramični industriji, industriji papirja in celuloze, v industriji stekla in v tekstilni industriji.

Petnajst let Kmečke zveze v Trstu

V petek minulega tedna je minulo 15 let, odkar je bila v Trstu ustanovljena strokovna organizacija Kmečka zveza. Kmečka zveza, ki je med kmeti tržaškega ozemlja ne glede na njihovo politično nastojenost močno zakoreninjena, je v teh 15 letih opravila pomembno delo v njihov prid in v prid kmetijskega gospodarstva sploh. Njeno delo je zlasti obsegalo prizadevanja pri oblasteh za napredek kmetijstva, kjer je vedno spet posredovala tako v prid svojih članov, kot v prid kmetijskega gospodarstva na Tržaškem.

Tržaška kmečka zveza bo imela v kratkem svoj jubilejni občni zbor, na katerega se njeno članstvo in njeno vodstvo temeljito pripravljata. Kakor pri nas in drugod v industrijsko razvitih državah tarejo tudi tržaško kmečko prebivalstvo velike skrbi. Te skrbi se nanašajo tako na probleme razvoja in organizacije proizvodnje in odkupa pridelkov kot na področju zastopstva kmečkih ljudi po oblasteh, uradih in združenjih in na področju gospodarskega planiranja. Posebna skrb kmetijstva v okolici Trsta pa je izobraževanje kmečkih ljudi ter vprašanja komunalne politike.

Ob priložnosti petnajstletnega obstoja je tržaški Kmečki zvezi tudi Slovenska kmečka zveza v Celovcu poslala iskrene čestitke z željo po nadaljnjih uspehih pri njenem delu.

V LJUBLJANI:

Veliko zanimanje za sejem „Moda 1965“

Gospodarsko razstavišče v Ljubljani stoji v tem tednu v znamenju sejma »Moda 1965«, ki je že deseti po vrsti in ki obsega razstave konfekcije, modnih tkanin, pletenin, usnja in izdelkov iz njega ter drugega modnega blaga. Tekom prvih desetih let se je ljubljanski modni sejem razvil v eno najpomembnejših jugoslovanskih poslovnih prireditev s področja mode.

Na sejmu sodeluje 134 razstavljalcev iz vseh jugoslovanskih republik. Če upoštevamo, da je na sejmu leta 1962 sodelovalo samo 73

razstavljalcev, lani pa 101, potem vidimo, kako se je obseg sejma medtem povečal. Večja udeležba razstavljalcev pa bo pritegnila tudi večje število obiskovalcev, zato pričakujejo, da se bo letošnji obseg sklenjenih kupnih pogodb dvignil precej nad 17 milijard dinarjev, kolikor je znašal lani.

Za sejmo so bili vsi pokriti prostori gospodarskega razstavišča v Ljubljani razprodani že konec julija lani. Ker so se prijavljali vedno spet novi razstavljalci, so morali za sejem usposobiti tudi še spodnjo etažo v veliki kupolni dvorani, ki pa je tudi izkoriščena do zadnjega prostora. Na sejmu je Slovenija zastopana s 64 podjetij, Srbija s 25, Hrvaška s 24, Makedonija z 9, Bosna in Hercegovina s 7, ostali predeli Jugoslavije pa s 5 razstavljalci. Sejem bo odprt do nedelje 24. januarja.

EGS se nikamor ne mudi

Kakor poročajo iz Bruslja, ministrski svet EGS, ki bo zasedal 2. februarja, še ne bo dal naloga komisiji EGS, da stopi z Avstrijo v asociacijska pogajanja. Kvečjemu se more zgoditi, da bo ministrski svet dal komisiji nalogo, da pripravi predloge za stališče EGS pri teh pogajanjih. Te predloge mora vendar najprej odobriti ministrski svet, preden lahko pride do prvih pogajanj med Avstrijo in EGS.

EGS se v svojih vrstah še vedno ni mogla sporazumeti o vsebini pogodbe z Avstrijo. Še vedno obstajajo med šestorico tri različne variante za možnost avstrijskega vstopa. Šestorica ne more najti skupnega jezika za avstrijske želje.

Finska veča eksport lesa

Finska je lani povečala svoj eksport lesa. Lesno predelovalna industrija je izvozila za 28 % več lesa kot leta 1963, industrija papirja in celuloze pa za 17 %. Poleg tega je povečala svoj izvoz rezanega lesa za 28 %, katerega je lani izvozila 333.000 standardov. Predelane lesa je izvozila nekaj nad 420 tisoč kubičnih metrov. Skupni izvoz predstavlja vrednost 1,3 milijarde finskih mark.

OŠIROKEM SVETU

BONN. — V Zahodni Nemčiji je bila ustanovljena nova pronacistična organizacija, ki se imenuje Nacionalna demokratska partija Nemčije. Pobudo za njeno ustanovitev je dal predsednik »Deutsche Reichspartei« Adolf Tadden, ki je svoje člane pozval, naj se vključijo v novo organizacijo in s tem »zagotovijo kontinuiteto častnih tradicij«. Kakšne so te »častne tradicije«, izhaja iz programa Taddenove Deutsche Reichspartei, ker izrecno piše, da je to »stranka beguncev in nekdanjih članov nacistične stranke«. Pa tudi nova nacionalna demokratska stranka je takoj v začetku jasno povedala, kam meri: že v prvi številki njenega glasila »Deutsche Nachrichten« je namreč poudarjena zahteva, »da bi Nemčija dobila nazaj vsa okupirana ozemlja« in da se »preneha z lažmi o izključni odgovornosti Nemčije za drugo svetovno vojno«.

TUNIS. — Tunizijski predsednik Burgiba je sprejel vabilo grškega kralja Konstantina, naj pride na tri-dnevni uradni obisk v Grčijo. Poročilo tunizijskega zunanjega ministrstva navaja, da bo do tega obiska prišlo po 5. aprilu letos.

RIM. — V Milanu je bila prejšnji teden proslava 44-letnice ustanovitve italijanske komunistične partije, na katerem je govoril njen generalni sekretar Luigi Longo. Zavzel se je za novo razvrstitev političnih in socialnih sil, ki naj bi podpirale »politično demokratičnega ekonomskega planiranja«. V novi vladi naj bi bile zastopane vse italijanske leve in demokratične sile, od katoliške levice do komunistov. Kajli absurdna so vsa prizadevanja — je dejal Longo — da bi komunistično partijo Italije kakor tudi politične in družbene sile, ki slede komunistom, izključili iz političnega upravljanja države in iz uprav italijanskih mest in provinc. »Čez osem milijonov nas je v vsej Italiji in ni mogoče postaviti nobenega zidu, ki bi lahko izoliral italijansko ljudstvo, katerega veliki del smo.«

WASHINGTON. — Ameriški predsednik Johnson je imenoval generala Andrewa O'Meara za novega poveljnika ameriških sil v Evropi namesto generala Paula Freemana, ki bo s prvim marcem prevzel visok položaj v poveljstvu ameriških kopenskih sil.

BONN. — V bonskih političnih krogih se razprtlje kar vrstijo. Zdaj je prišlo do spora zaradi nekaterih problemov v zvezi z vojaškimi izdatki. Predvsem sta v sporu obrambni minister von Hassel in zunanji minister Schröder zaradi vojaške pomoči, ki jo daje Zahodna Nemčija nekaterim afriškim in drugim državam. Schröder je za popolno ukinitve ali vsaj občutno omejitev te pomoči, Hassel pa se le-ta zdi »zelo koristen«. Prav tako pa so nesoglasje izzvali predvideni izdatki za nemško vojsko, ki znašajo približno eno tretjino državnega proračuna. Socialistični poslanec in podpredsednik odbora za obrambo v parlamentu je namreč obrambnemu ministrstvu očital, da »nesmiselno razsipa milijarde«.

PRISTINA. — Delovni kolektiv radia Pristine je praznil 20-letnico ustanovitve. Ob tej priložnosti je predsednik SFRJ Tito odlikoval to ustanovo z redom bratstva in enotnosti s srebrnim trakom za izredne zasluge in dosežene uspehe v 20-letnem delovanju ter krepljivi bratstva in enotnosti med Siptarji, Srbi, Črnogorci in Turki, ki žive v avtonomni pokrajini Kosovo in Metohija.

NEW YORK. — Sovjetska zveza je izrazila pripravljenost, da sodeluje na konferenci, na kateri bodo razpravljali o problemih koeksistence in mednarodnega sodelovanja na podlagi pobud, ki jih je sprožil v svoji enciklici pokojni papež Janez XXIII. Pobudnik tega mednarodnega zborovanja, ki bo od 18. do 21. februarja v New Yorku, je ameriška organizacija »Center za proučevanje demokratičnih institucij«. Organizatorji konference sporočajo, da bodo v sovjetski delegaciji »zelo ugledne osebnosti«.

LONDON. — Vodilni list britanskih poslovnih krogov »Financial Times« piše, da bi bilo Zahodu v korist, če bi razpustili Combejevo vlado in če bi Kongo dobil novo vlado. List sicer ocenjuje Combeja kot spretnega diplomata, vendar poudarja, da je »konj, na katerega ne velja staviti«.

BUENOS AIRES. — Odkar je bivši argentinski predsednik Frondizi leta 1959 preprečeval delovanje komunistične partije Argentine, je le-ta prejšnji teden spet napravila prvi korak v javno politično delovanje, ko je na enem največjih stadionov v Buenos Airesu priredila javno zborovanje.

BONN. — Predsednik socialdemokratske frakcije v zahodnonemškem parlamentu Erler je naglasil potrebo po nemško-poljskih razgovorih glede vzhodnonemških meja. Državni sekretar von Hase pa je na listovni konferenci Erlerjevo pobudo zavrnil, češ da s takimi izjavami »ne bomo prišli niti za korak« bliže do nemške združitve.

DUNAJ. — Centralni sekretar SPÜ Liwanec je v zvezi s sporazumom med zahodnonemskimi strankami, da bodo izdatke za volilno borbo omejile, opozoril na svoječasi predlog SPÜ, ki je že pred leti predlagala, naj bi politične stranke v Avstriji sredstva za volilno propagando sporazumno omejile na določene vsote. Vendar ta predlog takrat ni bil sprejet.

LONDON. — Predsednik britanske vlade Wilson je svoj za mesec februar predvideni obisk v Franciji odložil in tako odgovoril na sklep francoskega zunanjega ministra Couve de Murrville, kateri je že prej odložil svoj obisk pri britanskem zunanjem ministru Walckerju.

WASHINGTON. — Turški zunanji minister Erskin je prisel v Washington, da bi predstavnikom ameriške vlade sporočil sklep turške vlade, po katerem Turčija neče sodelovati pri ustanavljanju multilateralnih atomskih sil Atlantskega pakta.

SAIGON. — Amerika je južnovietnamski vladi izrazila pripravljenost, da stavi na razpolago finančna sredstva, s katerimi bi vojaške sile Južnega Vietnam lahko takoj povečali za 100.000 mož. Izgleda, da bi Amerika za vsako ceno hotela zavreli svoj popolni polom v Južnem Vietnamu.

DZAKARTA. — Sklep indonezijske vlade, da izstopi iz OZN, je soglasno potrdilo tudi najvišje indonezijsko državno vodstvo. Prav tako je indonezijska prekinila svoje stike s podorganizacijami UNESCO, UNICEF in FAO, medtem ko namerava s specialnimi organizacijami, kot so svetovna zdravstvena organizacija, mednarodna organizacija dela in mednarodna organizacija za telekomunikacije, še naprej sodelovati.

Umetnik Werner Berg

v novi številki „Mladega roda“

Le redkokateri list je posvetil znanemu koroškemu umetniku prof. dr. Wernerju Bergu toliko prostora, kot je to v najnovejši številki (za meseca januar in februar) napravil »Mladi rod«, šolski list za koroško mladino. Vključno naslovne slike na ovitku je v tej številki namreč objavljenih kar 19 reprodukcij Bergovih del, 17 oljnih slik in dveh lesorezov. Poleg tega pa je okrajni šolski nadzornik Rudi Vouk prispeval še kratak članek, v katerem predstavlja mladini Berga kot umetnika, ki mu je Koroška postala druga domovina in se je s svojo družino vred »oživel v ta malo odmaknjen svet in njegove ljudi z vso ljubeznijo občutljive umetniške duše«.

V glavnem Bergu in njegovi mednarodno priznani umetnosti posvečena številka »Mladega roda« pa razumljivo prinaša tudi še mnoge

Werner Berg: MRZLA NOČ Z MESECEM

druge prispevke, ki bodo razveselili mlade bralce in jim koristili pri učenju v šoli. To so razne pesmice, pravljice in zgodbe za otroke, tako o Novem letu, o pustu, o zimi in o naravi; pa tudi zanimivi zapisi o slovenskih pesnikih in pisateljih: Prešernu, Trdini in Krilanu; tudi o Eskimih, prebivalcih skrajnega severa, o indoevropskih jezikih ter o urah učnih in danes lahko beremo, da ne pozabimo stalne rubrike, kot so domoznanski sestavki, jezikovna delavnica in dopisi mladine ter stran za ugankanje. Skratka: »Mladi rod« je spet tak, da bo razveselil mlade in tudi starejše bralce; zato — odprimo mu vrta v vsako našo hišo, v vsako našo družino!

In še ena zanimiva vest, ki jo prinaša »Mladi rod«: zvezno ministrstvo za pouk je s posebnim odlokom Langenscheidtov slovensko-nemški in nemško-slovenski slovar (ki se dobi v knjigarni »Naša knjiga«) odobrilo za uporabo na srednji in zgornji stopnji dvojezičnih ljudskih šol na Koroškem ter za slovenski pouk na glavnih šolah.

Slovenska prosvetna zveza je letos priredila v Celovcu že štirinajsti »Slovenski ples«, kateri je — kakor vselej v njegovi dolgaletni tradiciji — spet sijajno uspel. Poročilo Delavske zbornice so bili v soboto znova polni veselih ljudi, ki so kljub neugodnemu vremenu prišli iz najrazličnejših krajev, da v prijetni domači družbi preživijo nekaj ur sproščene družabnosti.

Med udeleženci je bilo tudi lepo število častnih gostov: generalni konzul SFR Jugoslavije v Celovcu Franc Pirkovič s soprogo in ostalimi člani generalnega konzulata, kulturni in tiskovni ataše jugoslovanskega veleposlaništva na Dunaju Jože Snoj s soprogo, zastopnik Glavnega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije direktor Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani Drago Družkovič z drugimi gosti iz Slovenije, podpredsednik slovenske kulturno-gospodarske zveze v Trstu dr. Peter Sancin ter član Izvršnega odbora SKGZ župan občine Doberdob Andrej Jarc, podžupan mestne občine Borovlje Hans Richter, tajnik Avstrijsko-jugoslovanskega društva v Celovcu glavni urednik Blatnik ter predstavniki posameznih narodnih organizacij koroških Slovencev.

Pozdravne besede, ki jih je uvodoma izrekel gostom predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter, so razumljivo veljale tudi vsem številnim obiskovalcem od Zile mimo Roža do Podjune ter z Gur in iz Celovca samega; posebno prisrčno pa so bili sprejeti ansambli: Slovenski oklet iz Ljubljane, ki je nastopil v uvodnem kulturno-umetniškem sporedu, ter obe godbi — kvintet bratov Petrič iz Maribora in trio Bardorfer iz Kranja.

Kratek uvodni spored je na »Slovenskem plesu« že stara tradicija in so se v tem okviru v zadnjih letih izvrstile mnoge res visokokvalitetne skupine, ki so leto za leto skrbale za bogat kulturno-umetniški užitek. Med njimi nedvomno zavzema posebno mesto Slovenski oklet iz Ljubljane, ki je zaslužen za uspehe po širnem svetu in ga upravičeno prištevajo med najboljše pevske ansamble v Evropi. Tudi pri nas na Koroškem smo ga že večkrat občudovali na raznih koncertih, med drugim pred leti na »Slovenskem plesu«, zato je bil njegov tokratni obisk znova izredno doživetje za vse številne obiskovalce. Čeprav je bil njegov nastop omejen le na nekaj pesmi, so nam člani okleta posredovali čudovito lepo in dragoceno darilo. Ko se je izvršil venček slovenskih narodnih pesmi od »Potrkane plesa« do Kernjakove »Katrce« in »Mojeje« ter dosegel višek z »Ribniško«, so gotovo mnogi udeleženci pozabili, da so na prireditvi pravzaprav prišli zaradi plesa; še in še bi radi poslušali čudovite glasove, ki so poslušalce naravnost očarali in jih poveli v svet visoke pevske umetnosti.

Za prehod v zabavni del prireditve sta poskrbela oba godbeno-pevska ansambla — trio Bardorfer iz Kranja s svojim pevskim kvartetom ter kvintet bratov Petrič iz Maribora s pevcema Majdo Renkovo in Dragom Poločnikom. V uvodnem sporedu sta se obe skupini predstavili z vrlo popevki, nato pa izmenoma igrali v obeh dvoranah, kjer se je do jutranjih ur vršil ples za plesom. Obe godbi sta pokazali, da sta »doma« tako v klasičnih kot v modernih ritmih in sta v glavnem ustregli vsem različnim

okusom. Da se posebno navdušenim plesalcem zdi vsak odmor predolg, je že stara pesem, pač pa je bilo slišati tudi mnenje, da bi zlasti v veliko dvorano spadala močnejša godbena zasedba, na kar se bo treba pri pripravi za prihodnji ples vsekakor ozirati.

Končno še nekaj besed o družabni plati prireditve. Odkar se je Slovenska prosvetna zveza kot prirediteljica zaradi svoječasnega »neprebavljivega« navala (ki pa je po drugi strani ravno najlepši dokaz privlačnosti te prireditve!) na splošno željo odločila za omejeno število vstopnic, je »Slovenski ples« res postal tak, da si boljšega ni mogoče predstavljati: tako po udeležbi kakor še posebno po kvaliteti to ni le največja družabna prireditev koroških Slovencev, marveč priznana tudi eden najlepših in najbolj priljubljenih plesov na Koroškem sploh. »Slovenski ples« je po dolgaletni tradiciji danes skratka pojem zase in njegovega prodornega uspeha ne morejo spraviti v nevarnost niti vreme niti druge okoliščine.

To se je letos znova izkazalo, ko je bila udeležba vsestransko zadovoljiva, čeprav vreme ni bilo ravno najbolj ugodno in čeprav sta bili v Celovcu istega dne še dve drugi plesni prireditvi. Kljub vsemu temu je

bil »Slovenski ples« namreč spet tradicionalno srečanje kakih tisoč ljudi, ki so prišli od blizu in daleč, da ne glede na narodnost in jezik ali starost in poklic v pristni domači družbi skupaj preživijo nekaj prijetnih ur sproščnosti in zabave. Skupna omizja so družila intelektualce in delavce, kmete in nameščence; v razgovorih sta se prepletala oba deželna jezika — in vendar so bili vsi ena sama velika družina, prežela z željo, da vsakršno konvencionalnost zamenja za vsestransko toleranco. Ravno ta splošna harmonija, prakticirana na majhnem primeru, je morda največji uspeh tradicionalnega »Slovenskega plesa«. Hkrati pa je onim, ki so pred štirinajstimi leti dali pobudo za prvi slovenski ples v Celovcu, kakor tistim, ki danes nadaljujejo njegovo tradicijo, lepo priznanje v dejstvu, da letošnja udeležba zlasti iz vrst mlade generacije obeta in zagotavlja nadaljnji uspešni razvoj največje družabne prireditve koroških Slovencev, ki bo prihodnje leto slavila že svoj 15-letni jubilej.

KULTURNE DROBTINE

● V Beogradu je izšla knjiga pod naslovom »Kronologija osvobodilnega boja narodov Jugoslavije«, v kateri je skupina avtorjev iz Vojno zgodovinskega inštituta JLA obdelala več kot 18.000 dogodkov iz narodnoosvobodilne vojne in revolucije v Jugoslaviji. Knjiga bo dragocen pripomoček za lažje proučevanje revolucionarne poti jugoslovanskih narodov, saj je v njej rekonstruiran sleherni dan revolucionarne epopeje, začeti z marčevskim uporom proti silam osi do poslednjega juriša in topovskih salv, ki so potihnile 15. maja 1945.

● Na beograjski univerzi je v minulem tolskem letu dobilo doktorski naslov 115 diplomantov, medtem ko je v letih 1951—1963 dala 925 doktorjev znanosti z 29 področij. V minulem letu je bilo objavljenih več kot 2500 znanstvenih in strokovnih del, 2000 profesorjev in asistentov je bilo vključenih v reševanje različnih znanstvenih in strokovnih nalog na univerzi, več kot 330 pa jih je delalo v samostojnih znanstvenih ustanovah.

● Veliko literarno nagrado Pariza je letos prejel pisatelj Paul Guth, v Franciji zelo znan romanopisec in novinar. Nagrada znaša 10.000 frankov, to je okoli 53 tisoč šilingov.

Knjižni dar Slovenske prosvetne zveze za leto 1965 obsega naslednje knjige:

- **KOROŠKI KOLEDAR** za leto 1965, 120 strani pestre vsebine in lepih ilustracij
- France Planina: **SLOVENIJA IN NJENI KRAJI**, opis pokrajinskih značilnosti, zgodovinskega razvoja in kulturnega življenja 256 strani besedila, 32 strani slikovnih prilog in zemljevid
- France Bevk: **IZ ISKRE POŽAR**, zgodovinska povest za mlade bralce, ilustracije Toneta Kralja, 112 strani
- Viktor Nekrasov: **V RODNEM MESTU**, roman sodobnega sovjetskega pisatelja, 236 strani
- Ciril Cvetko: **POGLED V GLASBENO UMETNOST**, poljuden prikaz zgodovine in razvoja glasbene umetnosti, 128 strani, vinjete Vladimira Lakoviča in 16 strani slikovnih prilog.

Celotna zbirka petih knjig samo 30 šilingov pri krajevnih prosvetnih društvih ali v knjigarni »Naša knjiga« v Celovcu, Wulfengasse.

Dr. Janko Pleterski:

Progresivne težnje med Slovenci na Koroškem

Celo ugledni socialdemokratski državni poslanec Anton Falle, znan po svojih zaslugah za Avstriji ugodni izid plebiscita, se je moral v državnem zboru zagovarjati in braniti očitkov, da je veleizdajalec, ker je na zborovanju 15. novembra 1925 v St. Jakobu v Rožu raket, da je treba varovati enakopravnost slovenske manjšine na Koroškem in ščititi njene državljanske pravice, ker je to najmočnejše orožje v boju za enotnost Koroške. V St. Jakobu so navzoči nemški nacionalisti Falleja s silo potegnili z odra in ga zmerjali s čušem. Nemškim nacionalnim poslancem se je v državnem zboru v polemiki proti Falleju pridružil tudi poslanec nemške krščanske socialne stranke Paulitsch.³²

V narodnem pogledu so Slovenci na Koroškem v času avstrijske republike doživljali le udarec za udarcem. Kaj pa v drugih pogledih, gospodarskem, političnem, socialnem, zaradi katerih se jih je pri plebiscitu toliko odločilo za Avstrijo in v imenu katerih je nemška socialna demokracija mislila, da je upravičena posta-

viti se v narodnem vprašanju na stran nemškega meščanstva?

Koalicija socialdemokratske in krščanske socialne stranke, v kateri so glavno besedo imeli socialni demokratje, se je leta 1920 razdrla, ko je prehod brez revolucionarnega družbenega pretresa iz avstroogrske monarhije v novo nemško avstrijsko republiko bil že izveden. Od tega trenutka dalje so socialni demokrati ves čas, dokler jim je prva republika sploh priznavala pravico do legalnega delovanja, bili odrinjeni od vodenja državnih zadev. Že od oktobra 1920, torej prav od koroškega plebiscita dalje, vladajo v Avstriji krščanski socialci v zvezi z nemško nacionalnimi liberalnimi strankami (Großdeutsche Volkspartei in Landbund). Pod vladno vodje krščanske socialne stranke Ignaca Seippla, duhovnika in profesorja teologije, se je avstrijska republika kljub socialdemokratski opoziciji naglo spreminjala iz navidezno delavske države v to, kar je ves čas bila, v meščansko državo. Vladajoča nemška klerikalna stranka je razvoj usmerjala k postopni odpravi parlamentarne demokracije in k uvedbi klerikalne fašistične diktature. Socialdemokratska stranka je ohranila vodilno mesto le na Dunaju, ki se je oblikoval kot

deveta zvezna avstrijska dežela, razen tega pa je sodelovala v koaliciji z drugimi meščanskimi strankami še v nekaterih deželnih vladah, tako tudi na Koroškem, vse dokler leta 1934 delavska stranka ni bila končno prepovedana.

V političnem boju med meščanskimi strankami in socialno demokracijo je prišlo do oblikovanja oboroženih organizacij glavnih političnih taborov. Prav koroški bojovníki proti Jugoslaviji so tvorili prvo osnovo za oblikovanje protidelavske organizacije »Heimatschutz« oziroma »Heimwehr«. Socialistična stranka je razvijala svoj republikanski »Schutzbund«. Vedno bolj so se razbijale v zavesti avstrijskega delavstva utvare o socialni delavski republiki Avstriji kot že takorekoč gotovi stvari, ki jih je vodstvo avstrijske socialne demokracije širilo od novembra 1918 pa dokler ni bilo izrinjeno iz vlade, in ki so učinkovito usmerjale revolucionarno razpoloženja k podpisiranju nove oblasti (na Koroškem k boju za širjenje mej nove države tudi na slovensko ozemlje). Državna oblast je po tem, ko je Seiplova vlada s pomočjo posojila Društva narodov izvedla finančno saniranje Avstrije na kapitalistični podlagi, vse bolj odkri-

to kazala svoj pravi razredni značaj. Novi program socialdemokratske stranke, sprejet 3. novembra 1926 v Linzu, bi naj razočaranemu avstrijskemu proletariatu pokazal pot, po kateri ga bo njegovo staro vodstvo vodilo k uresničenju socializma. Namesto delavske države je avstrijski proletarijat dobil nov program! Ta je pač obljubil osvojitve politične oblasti ne v daljnji prihodnosti, ampak kot zgodovinsko nalogo živčee generacije delavskega razreda.

Že naslednje leto se je izkazalo, da krščanska socialna meščanska vlada ne beži pred odkritim nasiljem nad delavskim razredom, da bi ohranila svojo oblast. Ko je neko sodišče opustilo nekaj pripadnikov bojovniške organizacije nacističnega kova, ki so ubili socialdemokratskega vojnega invalida in pa osemletnega delavskega otroka, je 15. julija 1927 prišlo do spontanega demonstracij na Dunaju pred pravosodno palačo, med katerimi je poslopje bilo zažgano. Socialdemokratsko vodstvo, ki na demonstracije ni bilo pripravljeno, je skušalo množice pomiriti in hkrati s pripadniki svojih oboroženih formacij izsiliti gašenje požara. Istočasno je začela na demonstrante streljati tudi policija, posledica je bila 85 mrtvih in 600 ranjenih. S pomočjo »Heimwehra« in pa zvezne vojske se je Seiplovi vladi posrečilo obvladati tudi generalno stavko, ki jo je socialdemokratska stranka oklicala, da bi

dobila množice spet pod svoje vodstvo.³³

Politiko odiranja socialne demokracije in fašizacije države je še odločneje nadaljeval Seiplov naslednik Engelbert Dollfuss, ki je postal predsednik vlade leta 1932. Že marca 1933 je Dollfussova vlada odrekla oblast parlamentu, 31. marca 1933 pa razpustila socialistični republikanski »Schutzbund«. Proslava 1. maja 1933 je bila prepovedana, pač pa je nekaj dni za tem prišlo do velike parade »Heimwehra«, s katerim je Dollfuss sklenil tesno zaveznitvo. 20. maja 1933 je Dollfuss ustanovil takojmenovano »Domovinsko fronto« (Vaterländische Front), ki naj bi postala vladna in edina stranka bodočega režima v Avstriji.

Republikanskemu »Schutzbundu« je bilo lažje prepovedati obstoj kot pa mu odvzeti orožje. Ravno vladna akcija za zaplenbo orožja je 12. februarja 1934 pripeljala do oboroženega spopada, na katerega socialdemokratsko vodstvo, podobno kot julija 1927, ni bilo pripravljeno. Boj se je razširil iz Linza tudi na Dunaj in v industrijska področja Zgoranje Štajerske. Boj so vodili delavci, ki so resno vzeli besede v linškem programu iz leta 1926: »Če pa bi se kontrarevoluciji kljub vsem tem naporom (mirnega značaja, op. pis.) (Dolje prihodnjici)

32) »Arbeiterwille«, 19. november 1925, št. 319, »Koroški Slovenec«, 25. november, 2., 9. in 16. december 1925, št. 47 do 50.

33) Perlinox, Österreich 1934, Zürich 1935, str. 47—55. (Olio Leichter)

Sodelujmo!

V naši božični številki smo na tem mestu na voščila za praznike in novo leto navezali nekatere želje uredništva in uprave. Vabili smo k širjenju Slovenskega vestnika in k sodelovanju s prispevki, poročili in novicami. To pot želimo o naših željah spregovoriti nekoliko več.

Casopis, kot je Slovenski vestnik, ima zelo obsežne naloge. Ob obilici dnevnikov ter poročil radia in televizije kot tednik ni običajni prinašalec dnevnih vesti, novic in komentarjev, marveč je predvsem naš politični, kulturni in gospodarski obveščevalec enako kot je glasilo naših narodnih, kulturnih in gospodarskih organizacij ter njihovih prizadevanj. Posebej pa je tudi posrednik hotenj in misli našega ljudstva na teh področjih.

V burnem utripu časa in razvoja, ki se tudi nista ustavila pred našimi kraji in našim prebivalstvom, ima Slovenski vestnik dandanašnji težjo in odgovornejšo nalogo, kot so jo imeli koroški slovenski časopisi pred njim in kot jo je imel tudi sam v preteklosti. Danes ne moremo več govoriti le o kmečkem podeželju, kateremu so bili naši listi prej skoraj docela namenjeni. Razvoj industrijske družbe je tudi po naših krajih spremenil socialno strukturo prebivalstva. Kmečko prebivalstvo je tudi pri nas v manjšini, vse bolj pa narašča število delavcev in nameščenecv ter obrtnikov in mlade inteligence. Spričo tega mora biti Slovenski vestnik bolj kot doslej obveščevalec teh slojev našega prebivalstva ter glasilo in izraz njihovega hotenja. Stati mora sredi realnosti našega časa.

S tem pa smo tudi že sredi problemov, s katerimi se srečujemo v uredništvu. Iščemo in želimo si sodelavcev in sodelavcev tako iz naših občin kot iz naših poklicnih skupin. Brez njih bomo v uredništvu s Slovenskim vestnikom le težko v stanju zadostiti tako času in razvoju, v katerem živimo, kot upravičenim željam delavcev, nameščenecv ter obrtnikov in inteligence v vrstah njegovih bralcev. Le povečan krog sodelavcev bo našemu listu pomagal mobilizirati naše ljudstvo na področju kulture in prosvete ter gospodarstva in komunalne politike. Želimo si pripomb na to, kar berete in slišite, enako kot si želimo namigov glede vsebine lista ter poročil in stališč k dogajanjem po občinskih upravah in v ustanovah in podjetjih naših krajev.

Vabimo in prosimo, da se s takimi vestmi oglašate v uredništvu, da jih napišete, kakor veste in znate in da nas pokličete po telefonu, kadar imate aktualno poročilo, dobro misel ali važen oglas za list. Kličite nas, kadar imate važno novico iz krajevnega dogajanja. Prosimo pa tudi, da v primeru, če se vam v listu nekaj ne bo dopadlo, ne napravite vso krivdo uredništvu, marveč pokažite tudi razumevanje za njegovo voljo in težave.

Tako ne bomo le nekateri list pisali, drugi pa brali, marveč ga bomo skupno oblikovali in širili med našim ljudstvom.

Slovensko prosvetno društvo „Srce“ v Dobri vasi

V a b i l o

V nedeljo, 24. januarja 1965, bo ob 16. uri v prostorih hotela Rutar v Dobri vasi

zaključek plesnega tečaja

z revijo sodobnih plesov.

Po reviji bo veselica s plesom.

Vsi prijatelji društva nad 14 let prisrčno vabljeni.

KOTIČEK ZA DELAVCE IN NAMEŠČENCE

Službeno razmerje in služenje vojaškega roka

To vprašanje ureja zvezni zakon od 18. julija 1956 o zagotovitvi službenega mesta delojemalcem, ki so vpoklicani k vojakom. Zakon v glavnem določa naslednje:

● Delovno razmerje z vpoklicom k vojakom ne preneha. V času služenja vojaškega roka je delojemalec oproščen vsake delovne obveznosti pri svojem delodajalcu, le-ta pa je oproščen plačevanja kakršnekoli obveznosti delojemalcu.

● O svojem vpoklicu k vojakom mora delojemalec tekom šestih dni obvestiti delodajalca.

KOLEDAR

Petek, 22. januar: Vincencij
Sobota, 23. januar: Zar. D. M.
Nedelja, 24. januar: Timotej
Ponedeljek, 25. januar: Spr. Pavla
Torek, 26. januar: Polikarp
Sreda, 27. januar: Janez zl.
Četrtek, 28. januar: Francilek

Več delovnih mest v podeželske občine

Primer odseljevanja prebivalstva iz Bilčovsa zaradi pomanjkanja delovnih mest v občini, o katerem smo zadnjič na tem mestu pisali, nikakor ni osamljen. Če primerjamo zadnji ljudski štetji po naših občinah, šele vidimo obseg tega problema po naših krajih. Med letom 1951 in 1961 se je n. pr. iz okraja Velikovec in iz sodnih okrajev Borovlje in Rožek, ki v celoti spadajo v dvojezično ozemlje, odselilo 5330 oseb, ker niso našli doma zaposlitve.

Odseljevanje najbolj prizadene podeželske občine, kjer kmetije niso v stanju, da bi dale ustreznega zasluga celotni kmečki družini. Kakor po teh občinah pada delež kmečkega prebivalstva na skupnem številu prebivalstva, tako narašča njegovo odseljevanje, ker nimajo dovolj mest za delo in zaposlitev v drugih poklicih.

V velikovškem okraju ki šteje 18 občin, so bile priselitve večje od odselitev le v občinah Tinje in Skocijan. Po vseh ostalih občinah pa so med letom 1951 in 1961 odselitve daleč nadkriljevale priselitve. V 10 občinah okraja so bile odselitve večje od okrajnega povprečja, ki je znašalo 10,5 %. Na Djekšah se je za 25,4 % več ljudi odselilo, kot se je priselilo. Djekšam sledijo Vovbre s 24,7, Ruda s 16,2, Suha s 16, bivša občina Bela s 15,6, Važenberk s 15,3, Grebinj s 14,8, bivši občini Blato in Pliberk s 13,9 in 12 ter Št. Peter na Vašinjah z 10,7 odstotka. Iz teh občin, kjer ni bilo industrije in razvitejše obrti in kjer je večinoma tudi še sedaj ni, se je v tem času odselilo 3021 prebivalcev, kar predstavlja tri četrtine vsega prebivalstva, ki se je iz velikovškega okraja več odselilo, kot se ga je priselilo.

Nič boljši ni bil ta razvoj v sodnih okrajih Borovlje in Rožek. V boroveljskem okraju

Sele-Kot

»Zima je prišla, sneg leti z neba, je puščava zemlja vsa« pojejo naši otroci v šoli. Samo preveč snega leti letos z neba, čeprav so nam prerokovali stari domači vremenski preroki čisto drugače. Jih je pač malo zamedlo.

Prve dni novega leta smo bili v našem Kotu zaprti. Pa že med prazniki smo morali precej dolgo čakati, da so se merodajni ljudje spomnili nas revnih Kočanov in nam poslali tako zaželeni snežni plug. Vsako leto je isto. Ni in ni mogoče doseči, da bi pluzili našo cesto istočasno s cesto iz Borovelj v Sele, čeprav je naš občinski odbornik že oktobra na občinski seji govoril o tem perečem problemu in se zavzemal za zadovoljivo rešitev. Najbrž bo zadeva rešena šele proti koncu zime, kakor je bila tudi pretekla leta.

Najbolj so letos prizadeti Zgornji Kočani. Do šole, to je okoli 5 km, sploh nimajo zvožene poti. Del te poti je deželna cesta in tudi ta še ni prosta snežnih mas. Upravičeno zahtevajo Zgornji Kočani, da pride plug ali požirac vsaj do Hirsovega križa. Občina je dolžna, da za to poskrbi, ker so tudi ti prebivalci njeni občani in prav tako plačujejo svoje davke.

Razveseljivo je, da brezposelnim Kočanom ni treba več hoditi dvakrat na teden na občino »štemplat«. To delo opravijo sedaj v šoli v Kotu. Učitelju Veliku so zelo hvaležni, da jim je to omogočil. Vendar je odvisno od njih, kako dolgo bodo uživali to ugodnost. Če se ne bodo držali predpisanih ur, bodo morali spet po dve do tri ure peš na občino.

Vsak šesti Korošec član Zveze sindikatov

Zveza avstrijskih sindikatov je imela minulo soboto v Celovcu svojo 9. deželno konferenco. Konferenca, ki je potekala v znamenju gesla »20 let druge republike — delo in blaginja za vse«, se je udeležil tudi

so priselitve prekašale odselitve edinole v Borovljah, vendar samo za 4,4 %. Celo industrijska občina Bistrica v Rožu ni mogla zaposliti vseh svojih prebivalcev. Huda pa je bila odselitev v Slovenjem Plajberku, Sallah in Svelni vasi. Iz teh treh občin se je odselilo 420 ljudi več kot se jih je priselilo. Šest občin rožeškega sodnega okraja je z odselitvijo zgubilo 808 prebivalcev. Najbolj so bile prizadete Kostanje, Vrba in Št. Jakob v Rožu, ki so zgubile z odselitvijo 887 prebivalcev.

Če pogledamo ob koncu še na naše občine v celovškem sodnem okraju, potem vidimo, da se je iz Škofič, Hodiš, Oloka, Bilčovsa, Žihpolj, Radiš in Medgorij odselilo 925 prebivalcev, kar odgovarja polovici vseh iz celovškega sodnega okraja odseljenih. Pri Zilji se je iz občin od Brda do Bekšanja — izvzemši Podklošter — odselilo 1338 prebivalcev.

Če vse to združimo, vidimo, da so samo našete podeželske občine v enem desetletju z odselitvijo zgubile 6520 prebivalcev. Ta razvoj pa se v zadnjih treh letih ni ustavil. Naše družine slej ko prej vzgajajo otroke in jih šolajo, služiti pa morajo večinoma v tujini, ker na domačih tleh za nje ni zasluga. Ta veliki, nezapisani davek, ki smo ga in ga dajemo družbi in državi, mora biti povrnjen z izdatnimi sredstvi za naglejši razvoj možnosti zaposlitve našega prebivalstva na domačih tleh.

V zadnjih treh letih je bilo sicer v deželi usvrženih 4000 novih delovnih mest, po teh občinah vendar ni 400. Zato je docela upravičena zahteva teh občin po ustvarjanju novih delovnih mest. S to zahtevo in s tem prizadevanjem občinski sveti ne smejo prenehati, marveč ju morajo še povečati v korist blaginje občine in svojega prebivalstva.

Blaž Singer

Zimska razprodaja 1965

V ponedeljek, 25. januarja, pričnejo koroške trgovine s tekstilom in obutvijo svojo letošnjo zimsko razprodajo. Razprodaja bo trajala do ponedeljka, 15. februarja.

Plemenski sejem v Lienzu

V petek, 29. januarja, bo v Lienzu plemenski sejem za krave in telice pingavške pasme. Na sejem bo prignanih 60 visokobrejih krav in telic. Pričetek sejma ob 9.30 uri.

Pregled volilnih imenikov za deželnozborske volitve

Od danes naprej skozi 10 dni, to je do 31. januarja 1965, so po občinskih uradih volilni imeniki za volitve v koroški deželni zbor 14. marca 1965 za javni vpogled na razpolago.

V tem času lahko vsak volilni upravičenec preveri, če je vpisan v volilni imenik. Vsak volilni upravičenec lahko v tem času zahteva vpis oseb v volilni imenik, ki imajo volilno pravico, a še niso vpisane v njem. Vsak volilni upravičenec pa lahko tudi zahteva izbris oseb iz volilnega imenika, ki po njegovem nimajo volilne pravice, a so v njem vpisane.

Volilno pravico bo 14. marca lahko izvajal samo tisti, ki je vpisan v volilni imenik.

V A B I L O

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu vabi na igro

Navaden človek

v nedeljo, 24. januarja 1965 ob pol tretji uri popoldne in ob pol osmi uri zvečer v dvorani pri Miklavžu v Bilčovsu.

Vsi prisrčno vabljeni. O d b o r

Pustovanje otrok

na umetnem drsališču v Celovcu

Kakor zadnja leta, bo uprava umetnega drsališča v Celovcu priredila v soboto, 13. februarja 1965 ob 14. do 17. ure pustno drsanje otrok v maskah. Najlepše maske bodo dobile nagrade. Po drsanju so otroci povabljeni na malco s kakaom in krapi. Otroci vseh starosti prisrčno vabljeni.

Počastitev starih penzionistov

Ob izpolnitvi 90. leta starosti je zavod za starostno zavarovanje delavcev v Grazu poslal čestitke z darili naslednjim osebom:

Oitzl Franc v Rikarji vasi, občina Podklošter.

Puschig Stefan v Škocijanu ob Klopinskem jezeru.

TO IN ONO

od Šmohora do Labota

MARIJA NA ZILJI. — Bilanca lanskega turizma je v občini Marija na Zilji zelo razveseljiva. Število nočitev je od leta 1963 naprej naraslo za 24 odstotkov na 323.000 nočitev. Najbolj priljubljena turistična točka je 725 m visoka gora Tabor, katere vrh je občina pred leti lepo uredila. Občina je lani tudi vzorno skrbela za kulturno in družabno izživljanje turistov, priredila je namreč kar 30 koncertov.

ŠT. JAKOB V ROŽU. — Občina je lani izdala 1,2 milijona šilingov za ureditev občinskih poti in cest, 670.000 šilingov za šolstvo, 308.000 za vodovode, 400 tisoč za otroški vrtec, 250.000 šilingov za socialno skrbstvo in 32.500 za pospeševanje športa.

CELOVEC. — Promet na celovškem letališču je lani vidno narasel. Nasproti 516 v letu 1963 je prišlo lani do 770 pristanikov in vzletov letal. Število letalskih potnikov se je povečalo za 7000 na 30.000, obseg tovornega prometa z letali pa od 25.000 na 65.000 kilometrov.

SELE. — Srečo v nesreči je imel 81-letni nadgozdar v pokoju Niko Maurer. Ko je šel po drva, ga je do vratu zasul snežni plaz s strehe, vendar pri tem ni utrpel znatnejših poškodb. Iz snega sta ga rešila šolski ravnatelj Jaklič in mizarski mojster Albin Köllich.

REBRCA. — Ponoči na soboto je železniško progo Sinča vas—Železna Kapla zasulo več snežnih plazov. V enega od plazov je zavozil jutranji vlak, pri čemer je iztirilo več vagonov. Človeških žtev ne zgođa ni zahtevala.

VELIKOVEC. — Dvakrat tekom 10 minut je bil v ponedeljek 60-letni Wolfgang Urak žrtev prometne nesreče. Ko je šel zjutraj ob pol sedmih v snegu po cesti, ga je podrl osebni avtomobil na tla. Ko so ga 10 minut navrh spravljali v rešilni avto, ga je drugič zadel osebni avtomobil in ga vrgel na streho.

Volitve v zbornico obrtnega gospodarstva

Kakor sporoča zbornica obrtnega gospodarstva, bodo 25. in 26. aprila 1965 volitve v odbore njenih strokovnih skupin. Volitve bodo oba dneva od 8. do 18. ure. Uradno bodo volitve razpisane sredi februarja.

ZNANSTVENIKI UGOTAVLJAJO:

Ni receptov za stoletnike

Kako doseči visoko starost — na to vprašanje so znanstveniki vedno odgovarjali zelo previdno. Zakaj ne povedo natančnih receptov za stoletnike! Zato, ker jih kljub dolгим proučevanjem ne vedo, ker jih ni. Znanstveniki, ki so v zadnjem času raziskali življenje številnih stoletnikov, so ugotovili, da so ti stari ljudje živeli zelo različno. Seveda pa so našli tudi nekaj skupnega v vseh raziskanih primerih zelo starih ljudi; o tem bomo posredovali našim bralcem nekaj več.

Zelo duhovito in obenem resnično je o počutju ljudi, ki dosežejo visoko starost, spregovoril znani angleški književnik Bernard Shaw, ki je ob svojem 93. rojstnem dnevu dejal enemu izmed ljudi, ki so mu prišli čestitati: „Mladenič, zapomnite si za vse življenje: v mojih letih se človek ali dobro počuti — ali pa je mrtev!“

Lahko rečemo, da visoke starosti ne doseže tisti, ki to želi — ampak tisti, ki hoče ostati zdrav; torej predvsem tisti, ki ima dovolj življenjske sile in moči.

Poglejmo, kaj je povedal 112 let stari Poljak Sadowski o tem, kako je dosegel tolikšno starost: „Največ sem moral delati v naravi, pa tudi nikoli nisem imel toliko denarja, da bi preko mere jedel in pil.“ Na vprašanje o pijači in kajenju je odgovoril jedrnat: „Ne pretiravali. Dnevno pipo tobaka ali dve, zvečer včasih kozarec medice, naše mazurske domače pijače.“ Kot dokaz svoje življenjske moči je navedel dejstvo, da se ni nikoli pustil „vtakniti pod copato“.

Življenje tega stoletnika kaže mnogo podobnosti z življenjskimi polmi drugih zelo starih ljudi. Zanimivi so podatki o osemdesetih stoletnikih, ki so jih objavili nemški znanstveniki. Ugotovili so, da niti eden izmed teh osemdesetih stoletnikov ni bil abstinent, nekadilec ali vegetarijanec, torej so vsi pili, kadili in jedli meso; ampak tudi nobeden izmed njih ni užival alkohola, nikotina in mesa pretirano.

Gre po večini ze preproste ljudi, ki so morali trdo delati, da so preživeli sebe in svoje družine.

Nekaj pa sovпада skoraj pri vseh: skoraj vsi so bili v poklicih, v katerih so delali najmanj sedem ur dnevno na svežem zraku.

Da so bili vsi poročeni, neovdoveli v visoko starost, navajajo kot dokaz, da sreča v zakonu ugodno vpliva na dosego visoke starosti. Če ni druge resnice v tej trditvi, potem je vsaj ta, da tako dolgo življenje v zakonu lahko preživi samo tisti, ki je v resnici duševno uravnovešen, duševno zdrav.

To zadnjo značilnost, soglasje in srečo v zakonu, navaja tudi neka ameriška razprava o življenju številnih stoletnikov kot prvi pogoj za dosego visoke starosti. Stoletniki, ki so jih opisali avtorji te razprave, so se izkazali kot pestra družina iz najrazličnejših slojev in poklicev; ni bilo med njimi ne zelo bogatih Amerikancev, niti najrevnejših. Tudi ti ameriški stoletniki so se v veliki večini mnogo gibali na svežem zraku in ni-

so živeli v pisarnah. Njihova telesna teža in višina je bila malce pod povprečjem, pri nekaterih so ugotovili celo šibko vitalnost. Ampak vsi so bili zelo uravnovešeni in obenem duševno živahni ljudje. Tri četrtine so

Kameleon je s svojim prislovičnim spreminjanjem barve doslej razburjal domišljijo ljudskih verovanj, ki so vsako po svoje razlagala njegove izredne lastnosti. Nobena od teh ljudskih razlag pa se ne sklada z resnico. Kameleon zna v resnici spreminjati barvo kože, vendar — od česa so te spremembe odvisne? Mnenja glede tega so sila različna: nekateri razlagajo, da gre za mimikrijo, drugi zatrjujejo, da je barva kameleonove kože odvisna od njegovih »razpoloženj«.

Resnica je, kot se pogosto dogaja, med obema skrajnostima. Kameleon, žival krotkih navad, živi običajno na drevesih, hrano pa si preskrbi s lovom. Barva okolja, v katerem živi, se zatorej le malo spreminja in prav nobenega razloga ni, da bi kameleonove lastnosti pripisovali zgolj mimikriji. Toda barvnih sprememb ni mogoče zanikati, zato jih je treba iskati drugje, ne pa v želji ali potrebi po »kamufliži«. Tudi človek na primer zaradi od srma, prebledi od jeze, pozeleni od ljubosumnosti. Zakaj ne bi moglo prav isto veljati za kameleona?

Kameleon samec se, ko napoči čas ljubezni, obleče v živopisno ženitovansko obleko, ki naj bi zavrtela glavo samici. Tudi druga čustva, še posebej strah, so vzrok za spremembo barve kameleonove kože. Po bitki dobiva zmagovalec in premaganec redno različni barvi. Na barvo vplivajo še druge okoliščine, med njimi temperatura. Enako ima vpliv nanjo tudi jakost svetlobe. V tej zvezi je treba dati prav tistim, ki zatrjujejo, da je vzrok barvnim spremembam mimikrija. Če je svetloba močna, so kameleonovi svetlejši; temnejši postanejo, ko svetloba pomenja. V obeh primerih so živali »kamufilirane«, ker jih je težje opaziti.

Prilaganje okolju je mogoče preiskusiti s tem, da položimo žival najprej na rdečo podlago, nato zeleno, na belo in na modro ter opazujemo spremembe. Te seveda niso spektakularne, vendar je moč v nekaterih primerih opaziti odločilne razlike.

Omenjena sposobnost je različna od vrste do vrste: ko govorimo o »kameleonu«, smo zelo netočni. Na svetu je okoli 80 vrst živali, ki jo preprosto imenujemo kameleon, pa naj gre za kameleona na obalah Sredozemskega morja, ali za velikega kameleona z Madagaskarja, ki doseže velikost 60 centimetrov. Za vse te vrste pa velja, da je mehanizem barvnih sprememb mnogo bolj znan kot njihov vzrok.

bile nad inteligenčnim povprečjem, oslanek rajši nad kot pod povprečjem.

Omenili moramo še eno spoznanje v raziskovanju življenja stoletnikov; bistveno prispeva k zdravju na stara leta, če ima človek mnogo opravka z mladimi ljudmi. Morebiti zalo, ker mu to pomaga, da zadrži zanimanje za življenje, da se dolgo olepa ure, ko misli olrpnejo v konzervativnosti, ker se dolgo zanima za življenje drugih, je aktiven, vedno v stiku z mladim življenjem.

Torej — recepti? Ni jih! Morebiti bo še najboljši recept vse, kar nam pomaga, da uresničimo načelo: „Napolniti naša leta z življenjem, ne samo življenju privešali nekoristna leta!“

Kameleonove skrivnosti

Kameleonji imajo, kot vse živali, ki lahko spreminjajo barvo, v koži posebne celice: kromatofori se imenujejo. Te celice vsebujejo črna, rdeča ali zelen pigment. Njihova posebna lastnost je, da se lahko izredno krčijo in raztegajo. Če se na primer rdeče celice raztegajo, celice drugih barv pa skrčijo, tako da postanejo skoraj nevidne, se bo koža živali obarvala rdeče.

Fiziološki mehanizem, ki upravlja te celice, je precej zapleten. Deloma je hormonske narave, ker nekateri hormoni, ki jih prinaša kri, vplivajo na pigmentne celice; deloma pa je živčne narave, ker lahko na kromatofore vplivajo tudi določena živčna vlakna.

Spremembe barve pa niso edina zanimiva značilnost kameleona, čeprav jih ljudje najbolj poznajo prav zaradi njih. Pri premikanju so kameleonji sila previdni in se pri plezanju po vejah ne zanašajo samo na noge, marveč si pomagajo tudi z oprijemalnimi repom. Se nihče ni videl kameleona, ki bi bil padel z veje. Neobičajne so tudi njihove oči: postavljene so na vrh stožca in se brez vidnih težav premikajo na vse strani.

Povsem edinstven pa je kameleonov jezik. Dolg je skoraj toliko, kot žival sama, končuje pa se z lepljivo čašico. Če se pred kameleonom pojavi žuželka, se izproži jezik, navadno skrit v grlu, s hitrostjo bliska, in pograblji žrtev. Navadni kameleon je na razdaljo 20 centimetrov nepogrešljiv strelec, žuželka pa, ki jo je ujel na lepljivi konec jezika, nima nobene možnosti več, da bi se rešila. Z jezikom vred jo potegne nazaj in nemudoma požre, ta čas pa s svojimi nenavadnimi očmi že gleda čez ramena za novim plenom.

Novi podatki o Luni

Skupina sovjetskih strokovnjakov je na podlagi dolgoletnih raziskav dognala, da sestoji zunanji sloj na Luni iz prahu, ki po svoji strukturi ustreza zemeljski lavi. Prah sestoji iz 60 do 65 % kremenca, 15 do 20 % korunda, ostalih 20 % pa odpade na razne okside kalija, natrija itd.

Vsekakor najzanimivejši so podatki, ki so jih dobili na podlagi odbitih radijskih valov. Temperatura v globini 20 m je za polnih 30° C višja od temperature na površini Lune. Iz tega logično sklepajo, da se

dviga temperatura na vsak meter globine za eno in pol stopinje. Iz teh in drugih podatkov so povzeli, da je koncentracija radioaktivnih elementov na Luni pet do šestkrat večja kot na zemlji. Ti radioaktivni elementi so skoncentrirani v globini 60 km, kar je dokaz, da je jedro Lune še vedno v žarečem stanju.

Nova odkritja bodo vsekakor ovrgla mnoge dosedanje domneve o nastanku zemljinega satelita.

PITNA VODA IZ MORJA

Večni problem nekaterih zemeljskih predelov, večinoma subtropskega področja, je pomanjkanje pitne vode. Države, ki jih obkrožajo morja ali pa imajo slana jezera, so zato najbolj zainteresirane na postopku pridobivanja pitne vode iz slane vode.

Sistemov, po katerih pridobivajo pitno vodo, je na svetu več, toda vsi imajo skupno to, da je pridobljena sladka voda — predraga.

Iz Izraela poročajo, da so sedaj izumili nov postopek, ki sicer temelji na izparevanju, toda del proizvedene energije se spremeni v mehanično, para pa ogreva morsko vodo in se pri tem utekočini. Glavnih dosedanjih sovražnikov: korozije in kotlova v parnih kotlih ni več. Za toplotno izmenjavo med vročo paro, lužno raztopino soli in morsko vodo uporabljajo dušik in parafin.

Nov postopek je izredno cenen, saj stane 1 m³ pridobljene pitne vode samo 7 stotink dolarja (7 centov).

ZANIMIVOSTI IZ ZNANOSTI IN TEHNIKE

● Vozniki motornih vozil vedo, da včasih kljub zasenčenim reflektorjem slepijo nasprotni vozeči vozila. Vzrok je večinoma prevelika teža zadnjega dela voza, ki preusmeri zasenčene reflektorje v nepravilno lego. Zato je tovarna „Daimler-Benz“ izdelala napravo, ki na podlagi pritiska izravnava dodatno obremenjeni zadnji del voza. Smer reflektorjev ostane zato vedno ista. Naprava prav nič ne ovira prožnost avtomobilskih vzmeti in položaj vozila na cesti.

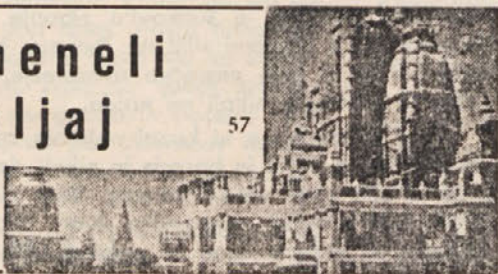
● Kovinski berilij so je izkazal kot odlični energijski dodatek dosedanjim gorivom za rakete. Ker pa je sam berilij in njegovi izgoreli produkti strupeni, ga bodo lahko uporabljali le pri vžigu končne stopnje rakete in velikih višinah.

● Tovarna Philips je izdelala nov muzikalni instrument, primeren samo za ročno in samostojno muziciranje. Nanj se lahko vsakdo hitro nauči igrati melodijo in hkrati tudi spremljavo. Instrument ima zelo prijeten glas in je primeren tako za resno kot baročno, operno, simfonično, zabavno in plesno glasbo. Igralna miza ima 49 tipk in več organov za spremembo oblikovanja in proizvajanja glasov. Tonsko območje obsega šest oktav ter pet barvnih registrov, ki so lahko uporabljajo posamično ali pa kombinirano. Posebne efekte lahko dosežejo z vibracijami in odmevi, ki se posebej regulirajo.

● Na pariškem Salonu za elektronske sestavne dele je prikazalo podjetje SOVIREL na videz preprosto stekleno cevko, ki se poljubno zvija. Če namerijo nanjo svetlobo, preide svetloba brez izgub in kljub zavilosti cevke z onega na drug konec cevke. Prav tako lahko prenašajo slike po cevki kljub zviloš — še več kot okrog vogla. Epohalno odkritje bodo uporabili najprej v televiziji.

Okameneli smehlaj

JOŽE
CIUHA

V temnem kotu je dremal menih in z odmerjenimi dihi obležen s preteklostjo in mistiko počmelih in porumenelih sten, vsrkaval zrak.

Zunaj bi bil znova težko verjel, da sem v notranjosti hodil po trdem podu in da se deske niso niti vdajale niti škripale. In da je v tej, na poševne, obglodane hlode nasajeni leseni škafli z načičkano streho, (ki jo je čas prav tako kot vse ostalo obžrl in okradel, da je od nekdanje ljubke narezljane strehe in pročelja ostala le siva žalost), spokojno dremal menih. Morda pa ni dremal: mogoče je le meditiral. Za nas se ni zmenil. Vprašal sem Ko Ko Džija, ali bi se zmenil za kobro, če bi prilezla v samostan. Ko Ko Dži je zmignil z rameni.

Ob nevelikem samostanu je mlaka, ob mlaki pa, iz enakega sivega lesa, iz iste tikovine, enako stara in razžrta uta: stranišče na „samopad“.

V gostišče sem se vrnil s pekočo glavo. Bojim se, da me je na jezeru sončarica.

*

Sonce me je zelo lepo pobarvalo. Barva njegove pripeke je bakrena in bi mi jo marsikdo zavidal, če bi me videl. Toda tu me nihče ne pozna. Tu, med temi ljudmi,

sem še vedni bel in bled, oni pa so ob svoji zemljepisni rumeni polti dosti temnejši. Barva mi torej nič ne pomaga. Pa ne samo to: kuha me vročina in glavobol kar naprej narašča.

In tak sem moral na pot. Obležati nisem hotel, kajti to je huje kot predaja: če bi bil legal, bi bil obležal.

Da ne pozabim: pravkar je na list, na katerega pišem te zapiske, prilezla znana rdeča rjava živalca. Nekaj časa sem jo gledal z odporom in gnusom, potem pa sem moral pridržati dih, ker sem se hotel izogniti zmagovolskemu smradu. To je moje drugo srečanje s stenicami.

Spet sem v prestolnem mestu Mandalayu. Spet sem v hotelu Tun Hla. Včeraj ob 6.00 sem zapustil Taundži. Uro predem so prišli pome v „Tourist house“ Ko Ko Dži, njegov oče in mlajši brat. Spremili so me do avtobusne postaje, kamor sem prišel pol ure pred odhodom avtobusa. Bil sem poslednji med potniki. Skozi temo in umazanost stekla sem opazil, da je vozilo nabito. Nad neudobnimi sedeži so se stiskale moške glave, povile z rutami in turbani: tesno druga ob drugi so dremale in zehale.

„Ne bo prostora zame,“ sem rekel Ko Ko Džiju.

Plašni in občutljivi fant se je zmedel, pomencal z rokami, nekaj rekel in nič povedal, potem pa odšel. Šel je na pregovarjanje s predstavnikom avtoprevozniškega podjetja. Ni se dolgo mudil. Vrnil se je potolažen in vesel. Rekel je:

„Izbereš si lahko katerikoli prosti sedež.“

Ne dvomim, da je Ko Ko Dži res verjel v to, kar je dejal: tako mu je rekel predstavnik podjetja. Toda prostega sedeža ni bilo nikjer. Ni kazalo dugega, kot da sem se slisnil v zadnji konec avtobusa med dve razbiti okni. Mrazilo me je, še preden je avtobus potegnil. Vse,

kar sem premogel, sem navlekel nase: majico, srajco s kratkimi in srajco z dolgimi rokavi, pulover in trenirko. Kljub temu me je mrazilo naprej: kuhala me je vročina.

Jutro je bilo sivo in hladno. Sopotniki so molčali in težko dihali v povoj, ki so jih greli. Točno ob šestih sem skozi okno stisnil roke svojim trem šanskim prijateljem, potem pa smo zapeljali v dolino. Šele tu nas je dohitel dan: ob kitajski čajnici, kjer so se ljudje ogreli s toplo pijačo in opravili potrebo. Burmanec londžiju jo je opravil čepa kot ženska.

Tu sem si sopotnike podrobneje ogledal. Bili so ljudje z opaljenimi, razbrazdanimi lici, z molno, svetlečo se kožo z redkimi kocinami, ki so povečini poganjale iz slučajnih bradavic, ljudje s stisnjenimi očmi, ki so se zdele nezaupljive, in z lopatastimi rokami. Bili so si podobni, ko da so bratje: vsi enako ožgani, grčasti, težki, neobdelani in molčeči. Med možmi je bila le ena ženska. Ta ni nikoli zapustila sedeža. Tudi takrat ne, ko so žli vsi na potrebo, in čeprav da smo se vozili skoraj deset ur.

Od potnikov sta se ločila le oba „kaveljna“: voznik in sprevodnik. Voznik je kljub jutranjemu hladu tičal samo v beli srajci s temno kravato, svetlih hlačah s pasom in z imenitno belo kapo na glavi, ki jo je krasil monumentalen emblema podjetja. Imel je redke brčice, pristržene po vzoru nekaterih predvojnih ameriških filmskih lepotcev, na zapestlju pa uro z bleščečim kovinskim pasom. Ker je bil kavelj in ker se je tega tudi zavedal, so bile njegove kretnje samozavestne in suverene. Izdajale so hladno vzvišenost. Mladenič, ki je delil listke, je pobiral denar, ni imel kape niti bele srajce, zato pa je bil skrbno počesan in imel lase lakirane z briljantno. Sicer pa je tičal v ameriškem vojaškem suknjiču. Bil je užaljen, ker nisem mogel razvozlati njegove angleščine,

Kaj narekuje štetje prašičev?

Pri splošnem štetju prašičev 3. decembra so našli doslej rekordno število 3.131.000 prašičev ali za 207.000 več, kot so jih našli 3. decembra 1963 in za 136.000 več, kot je znašal dosednji rekord leta 1961.

Štetje je pokazalo, da bo v času od februarja do maja prišlo na trg 1 milijon 360.000 klavnih prašičev, kar je za 102.000 več, kot jih je prišlo lani v tem času na trg. Trg bo torej v tem času s prašiči prenatrpan, cene pa bodo vsled tega padle. Da se temu kolikor toliko izognemo, je na mestu, da v tem času prašičev ne pitamo na 110 in več kilogramov, marveč le na 90 do 100 kg. Drugič je na mestu, da sedaj še ne polnimo svojih zmrzovalnih skrinj s svežim prašičjim mesom, marveč s tem počakamo do marca in aprila. S tem bomo pritisk ponudbe na trgu že močno ublažili in sicer v prid nas samih in nikogar drugega.

Zadnje štetje pa je tudi pokazalo, da bo letos poleti in v pozni jeseni prašičev na trgu spet primanjkovalo in da jih bo treba kot lani spet uvažati. V tem času bodo prišli na trg prašiči svinj, ki so bile tretjega decembra breje. Teh pa je bilo 168.000 ali 1700 več kot leta 1963. Medtem ko je skupno število prašičev med tema štetjema naraslo za 7,1 %, je sicer število brejih svinj naraslo za blizu 10 %, kar pa zdaleka ne more dati toliko prašičev, kolikor smo jih lani poleti in jeseni uvozili.

Poleti in jeseni lahko spet pričakujemo ugodno ceno za klavne prašiče. Ne zapadimo pa znova lanske in predlanske napake, ko smo poleti in jeseni zaradi ugodnih cen povečali pripuste svinj, vsled česar nas je že leta 1963 in 1964 prekomerna ponudba v pomladanskih mesecih tepla, kakor nas bo tepla letos.

Za 11 odstotkov manj konj

S konjerejo je Avstrija pri kraju, lahko rečemo, ko po zadnjem splošnem štetju živine vidimo, da je število konj spet nazadovalo za 11 % in da je padlo že na 96 tisoč 500. Število kobil je hitreje nazadovalo kot skupno število konj. Padlo je za 12,4 odstotka na 43.200 kobil. Tudi pripusti kobil so nazadovali, povprečna starost konj pa se veča. Kakor izgleda, se v Avstriji bliža čas, ko bo treba konje, kolikor jih še potrebuje kmetijstvo za delo, uvažati iz drugih držav.

s katero se je nekaj časa silil. Nisem hotel biti nevljuden, vendar ni šlo.

Tako kot so potniki zanimali mene, tako sem potnike zanimal jaz. Belec na avtobusu je v teh krajih nenavaden pojav. Belci letijo nad temi kraji v letalih. Ali pa prifrčijo z letalom in se potem usedejo v udoben avto, kjer se jim ni treba stiskati kot v polomljenem avtobusu. Radovednost je ostala nema. Slisnil sem se v svoje cunje, med umazanijo in kolomaz, ter brez diha prenašal tegobe bolezni in neudobnega polovanja.

Nismo dolgo vozili po nižini. Spet smo se vzpenjali: San je hribovita dežela. Sonce je obarvalo krajino z lahkočnimi pastelnimi barvami: z rumenimi, okraštimi, sivo rjavimi in sivo črnimi, ki so bile črne in temne samo v redkih sencih. Bile so barve sladokusca: še posebno ob zasičeno sinji barvi neba, ki je bila med nežnimi prelivi edina intenzivna. Z barvami so nas spremljali predeli skalnate epske pokrajine, ki so ji v višinah služili za ritem predeli borovega gozda, v dolinah pa goščave bambusa. Gozdovi so se bolj zgostili okoli Kaloa, ki je bil v dobi britanske kolonialne uprave priljubljeno letovišče.

V Kalou smo imeli krajši postanek. Mestece zares neredi prijeten vtis. Nekaj potnikov je izstopilo, nekaj pa vstopilo. Dobil sem novega soseda, ki je kar dobro tolkel angleščino in mi je poslej vso pot nekaj pripovedoval ali me pa kaj spraševal. Na primer: kje je Jugoslavija, v kakšnega boga verujemo, ali imamo radi riž, ali igramo nogomet, ali imamo slone, ali pri nas rastejo banane, ali ženske pri nas plešejo in še veliko podobnih in preprostih „ali“. Na vse sem mu potrpežljivo in pozorno odgovarjal. Celo to sem mu rekel, da imamo slone, vendar samo v ži-

Koroška kmečka gospodinjstva vzorno mehanizirirana

Sedemdeset od sto kmečkih gospodinj poseduje živalni stroj, 85 jih ima vodo v hiši, 71 jih pere s pralnim strojem, toda šele 30 jih kuha z električnim štedilnikom. Tudi odstotek kmečkih gospodinjstev, kjer je v uporabi hladilnik, je še zelo nizek; ima ga namreč le 27 od 100 gospodinj, sesalce za prah pa najdemo le na vsaki četrtri kmetiji. Ta stopnja mehanizacije kmečkih gospodinjstev niti ni pretirana marveč še precej nepopolna, če upoštevamo, da mora povprečna avstrijska kmečka gospodinja oskrbovati in prehraniti 6,4 osebe.

Po takem stanju mehanizacije kmečkih gospodinjstev, ki jo je ugotovil agrarnogospodarski inštitut zveznega ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo na Dunaju, je tudi zanimivo slišati, da so v povprečju koroška kmečka gospodinjstva v državi najbolj modernizirana in mehanizirana in da so najslabše mehanizirana kmečka gospodinjstva prav na Zgornjem Avstrijskem, kjer bi spričo bogatosti kmetov in drugače zelo naprednega kmetijstva pričakovali, da je tudi gospodinjstvo napredno.

Dobro razvita mehanizacija koroških kmečkih gospodinjstev korenini nedvomno v zelo razvitem turizmu na vasi, toda v naj-

večji meri je vendar posledica razmeroma dobre strokovne izobraženosti koroških kmečkih gospodinj. Po podatkih istega inštituta stoji tudi v tem pogledu Koroška na prvem mestu. Na 15 od sto kmetij ima na Koroškem poleg gospodarja tudi gospodinja za seboj kmetijsko gospodinjstvo šolo. Podobno stopnjo strokovne izobraženosti kmečkih gospodinj naletmo le še na Štajerskem, medtem ko druge zvezne dežele daleč zaostajajo. Tako je na Predarlskem poleg gospodarjev le 2,9 % kmečkih gospodinj strokovno izobraženih, na Zgornjem Avstrijskem le 4,4, v Salzburgu 6,3, na Nižnjem Avstrijskem 6,8 in na Tirolskem 7,3 odstotka.

Racionalizacija pitanja mladih goved

(2. nadaljevanje)

Zadnjič smo na tem mestu našli nekaj vzrokov, zakaj bo pitanje mladih goved gospodarsko vedno bolj zanimivo. Spoznali smo, da k pitanju mladih goved vzpodbujata zlasti živalno povpraševanje za mladimi, 20 do 22 mesecev starimi in 500 do 600 kg težkimi bikci in lepa cena, ki jo za nje dosežemo. Ob teh dveh vzrokih — to smo tudi lahko spoznali iz prvega nadaljevanja — pa je dejstvo, da pride pitanje mladih bikcev cenejši kot pitanje volov, tretji vzrok, da postaja pitanje mladih bikcev vedno bolj zanimivo.

Da moramo pri pitanju mladih goved govoriti predvsem o pitanju bikcev, je dokaj razumljivo, če upoštevamo, da živimo v času, ko v Evropi primanjkuje telic za povečanje števila in za pomladitev krav. Tudi ne smemo prezreti, da kastracija bikcev pitanje podaljša in da pride zaradi tega pitanje mladih volov dražje od pitanja mladih bikcev.

Menda v bodoče nikjer v evropski kmetijski proizvodnji ne bo imel pregovor »čas je denar« toliko veljave, kot baš v proizvodnji mesa, zlasti govejega. Zaključkom, ki jih lahko potegnemo iz decembrskega splošnega štetja živine v Avstriji (glej članek »Premalo telic« — op. ur.) lahko še dodamo, da povsod v Zahodni Evropi govejega mesa primanjkuje in da tudi na drugih tržiščih ni ustreznih viškov za njegov uvoz. EGS je morala n. pr. v zadnjih dveh letih močno povečati uvoz govejega mesa za 50 %. Letos ga bo morala predvidoma uvoziti 300.000 ton. Sploh lahko ugotovimo, da postaja oskrba prebivalstva z govejim mesom problem, ki se veča skladno z nazadovanjem števila kmečkega prebivalstva in z razvojem poenostavitve kmetovanja.

TIP ŽIVALI ODLOČA O STOPNJI RENTABILNOSTI

Prav te ugotovitve, ki jih povzemamo iz zadnjih poročil razvoja na trgu z mesom, potrjujejo našo prognozo v zadnji številki, da bo cena dobrega govejega mesa še naprej naraščala in da bo pitanje mladih bikcev čedalje bolj zanimivo in rentabilno. Sejem klavnih goved zadnjega tedna v St. Marxu na Dunaju ne kaže le, da so mlade bikce plačevali po 13 do 17 šilingov za kilogram žive teže, marveč kaže tudi to, da so jih plačevali za najmanj en šiling pri kilogramu bolj, kot so plačevali vole.

To razmerje se zadnja leta vedno bolj razvija v prid bikcev in se precej gotovo tudi v bodoče ne bo poslabšalo. Slej ko prej bo o uspehu pitanja odločala kvaliteta opitanega bikca. Le-ta pa je odvisna tako od teže klavnega izkoristka kot od starosti bikca in stopnje njegove opitanosti. Marmorirano mišičevje, ki je znak nežnega, sočnega in okusnega mesa, nastane s stalnim odlaganjem določene količine masti od rane mladosti naprej. Vsaka večja količina masti, predvsem pa zamaščene ledvice in zamaščena medenica ni zaželjena in vpliva slabo na ceno in izkupiček za opitano žival. Še važnejši od stopnje opitanosti je za kvaliteto pitane bikca njegova mesnatost ali količina in oblika njegove miškulature. Toda več o tem prihodnjič.

(Se nadaljuje)

Premalo telic

Bistvena značilnost splošnega štetja živine 3. decembra 1964 je splošno nazadovanje števila telic v starosti nad leto dni. Lani je število telic nazadovalo za 7 % na 325.000 telic, medtem ko je skupno število goveje živine naraslo za 1,7 % na 2.349.700 goved. Po takih rezultatih štetja spoznamo, da se bo sicer začasno tekom leta ponudba govejega mesa na trgu nekoliko izboljšala, da pa s tem stagnacija v naši goveji živalski proizvodnji še zdaleka ne bo rešena.

Stagnacija v goveji živalski proizvodnji se je pričela tekom leta 1963, ko je skupno število goveje živine nazadovalo za 5,2 %. V tem nazadovanju je bilo najbolj očitno nazadovanje števila krav in števila telic, se pravi živali, od katerih so odvisni tako letna proizvodnja telet kot pa pomlajevanje kravjih čred. Leto 1964 je sicer pokazalo nekoliko izboljšanje, kar tiče števila krav, ob njem pa še nadaljnje vidno poslabšanje položaja pri telicah. Število telic je še naprej nazadovalo, medtem ko se je število krav v državnem merilu povečalo za četrto odstotka. Splošni porast števila krav za četrto odstotka ali za 2 tisoč 700 živali ob takem razvoju ne pomeni nobenega izboljšanja in zdaleka ne more odtehtati nazadovanja števila v letu 1963 za 34 tisoč.

Ko tako ocenjujemo položaj in tendence razvoja v avstrijski govedoreji, lahko ugotovimo, da se nič ne razlikuje od razvoja v sosednjih državah. Z vso resnostjo namreč ugotavljamo, da je evropska govedoreja v stadiju rakove poti, ki se najbolj očitno kaže v nazadovanju števila krav in v njihovem staranju. Na našem avstrijskem primeru lahko vidimo, da tudi v letu 1965 ne moremo pričakovati, da se bo število telic v potrebni meri povečalo, niti ne smemo pričakovati, da nam bo dalo več telet, kot sta nam dali leti 1963 in 1964. Število krav v letu 1965 ne bo naraslo. Potrebno bomo blizu 10 let, preden bomo spet prišli na število goveje živine v letih med 1960 in 1963, če bomo do tega sploh prišli.

V razvoju števila goveje živine v letu 1964 pa tudi ne smemo prezreti tendenc, ki se kažejo po zveznih deželah in po raznih pokrajinah naše države. V ravninskih žitornih predelih število krav in telic nazaduje, zato pa narašča v alpskih predelih s travnatim svetom. Medtem ko je število krav na Nižnjem Avstrijskem in na Gradiškanskem lani naprej nazadovalo, se je na Koroškem povečalo za 1,2 odstotka.

To je dokaz več, kako naravni pogoji silijo kmetijstvo v specializacijo, v delitev proizvodnje in v delitev dela s ciljem večje produktivnosti in večje tržne sposobnosti. Na tej poti pa nalaga čas našemu alpskemu kmetijstvu, katerega značilnost je govedoreja, povečano skrb za odrejo večjega števila telic, da bomo svoje kravje črede lahko ustrezno pomlajevali in tako izboljšali pogoje za prirajo večjega števila telet.

valskih vrtovih. Vse je vedel, tega, kaj so živalski vrtili in da sploh obstajajo, pa ne. Ko sem mu pojasnil, kaj so, je presenečeno vzdiknil:

„Je to mogoče? Slone imate samo zato, da jih gledate?“

„Seveda, zakaj pa ne?“

„In nič ne delajo?“

„Nič.“

„O, kakšna škoda!“

„Čemu?“

„Zato, ker so sloni tako dobri za delo.“

Povedal je, da je preživel s sloni dvajset let v pragozdu ob Iravadiju. Da so živali skupaj v taborišču, podirali tikova drevesa in da so sloni prenašali žagana debela na obalo reke.

„Čudovite živali so,“ je dejal. „Nekateri med njimi so pametnejši od ljudi.“

Pot se je spet dvigala. Sopotnik je dejal, da so možje, ki potujejo z nama, v glavnem gozdni delavci iz okolice Mandalaya. Da so delali v šanskih gozdovih, zdaj pa se vračajo domov.

Ob najini zgovornosti so se tudi ostalim razpleli jeziki. Kako čudno so se spremenile prej tako nezaupljive oči! Le kako sem mogel tako hladno misliti o njih! Kajti ko so govorili in so bili njih glasovi enako raskavi kot njih koža in enako okorni kot roke, je bilo v glasovih mnogo toplote, toplote smeha, veselja in radoživosti. Razklepetali so se kot branjevke, le vozni z belo kapo je ostal nedostopen. Morda v resnici ni bil in so mi površno „dandyjevska“ predstava o njem vzbudili samo razredčeni brki ali za Cezar Romea. Morda je bil le hudo zaposlen z upravljanjem krmila, in ni utegnil: kajti cesta je bila vijugasta in je postajala vse bolj razrita. Vse bolj nas je tudi pre-

metavalo. Delavce je sunkovito zibanje uspavalo. Drug drugemu so z glavami silili na ramena, prsi in pod pazduhe ter iskali tisto nesrečno ravnotežje, ki ga potnik v vlaku in avtobusu nikoli ne najde.

Moj sopotnik pa ni kazal nobenih znakov utrujenosti ali zaspanosti. Mlel je besede in nikoli dovolj namlel. Čeprav je bilo vmes veliko takega, česar nisem razumel, mi je povedal o slonih nenavadne stvari. Bilo je kot zgodba. Zgodba, ki bi bila samo za otroke, če bi jo lahko razumeli, kajti odrasli bi gotovo podvomili vanjo.

Sloni so neverjetno občutljivi, dobri, nežni in miroljubni. So pa tudi neverjetno sentimentalni, čeprav si človek težko zamisli, da je v veliki gori mesa razneženega trubadurja tudi srce. Pa tudi delovni so: delajo kot stroj. Dosti bolj vestni in prizadevni so od ljudi. In kar preveč poslušni: kot da tudi v njih, globoko v notranjost zakopana tiči predanost vzdihnemu fatalizmu. Čeprav nimajo ur kot ljudje, imajo nepogrešljiv občutek za čas. Dobro vedo, kdaj se delo začne in kdaj neha. Delajo le toliko, kot jim odmerja delovnik, čeprav jih za to nihče ne plača. Imajo tudi izredno dober spomin, izredno razvit občutek za red in pravico, in gorje mu, kdor se jim zameri. Maščujejo se premišljeno in brez naglice: včasih po dolgih letih, ko se zdi že vse pozabljeno.

Ko je sopotnik govoril o težkih pogojih dela v zamočvirjenem pragozdu ob reki, nisem mogel razumeti, kako morejo na tone težki sloni delati na terenu, kjer se človeku ugreza.

„Oh,“ je dejal, „premikajo se kot plesalci. Nikoli ne stopijo napak.“

In s kretnjami rok je ponazoril nekaj, kar naj bi verjetno bila gracioznost.

(Nadaljevanje)

MOST

DUŠAN
PIRJEVEC

Bilo je v nemški ofenzivi na Štajerskem pozimi 1944-45. Švabske divizije so začele z vseh strani rinili proti osvobojenemu ozemlju. Obroč okrog nas, ki smo — vrag si ga vedi zakaj — Irdovratno — vztrajali na tem osvobojenem ozemlju, se je vedno bolj ožil. Sonce ni posijalo niti za minuto. Preko vrhov je vlekel mrzel veter, ki je obetal snega. Ni se nam dalo, da bi šli z brigadami v te mrzle, mokre in blatne dneve, ko te lahko vsak trenutek sneg zamele. Brigade so se že deloma prebile skozi sovražne oborožene, deloma so se poskušale prebiti. Tudi čas našega odhoda je napočil.

Takrat se nas je nekaj tovarišev — deloma zaradi nesrečnega naključja, deloma zaradi lasnega oportunizma — znašlo v podzemeljskem bunkerju, namesto da bi se priključili brigadam. S seboj smo imeli Tanjo, ki jo je granata težko ranila v nogo. Ko smo nekega deževnega decembrskega dne zapirali za seboj pokrov bunkerja, smo bili prepričani, da bomo pač nekaj dni tu pod zemljo, potem bodo Nemci tako odšli, brigade se bodo vrstile. Če pa ne, pa smo se že tako dogovorili za zvezo s šlabom. Skratka, čeprav je vsakdo vedel, da ni prav, kar počne, smo vendarle imeli pripravljene vse izgovore: samo nekaj dni... dogovorjena zveza. Dva dni smo čepeli v bunkerju, podnevi spali, ponoči kuhali in bedeli ob brljavi svetilki. Čez dva dni smo zlezli na svežo. Ugotovili smo, da se nepregledne in razvlečene švabske kolone vajo po cesti, ki je bila komaj sto metrov pod nami, na oni strani reke. Kaj dalje od bunkerja si nismo upali, da bi ne delali nepotrebnih sledov.

Samo še dva dni, smo si mislili, dlje tako ne more trajati. Poslali smo kurirja na zvezo. Vrnila sta se, zveze nista našla, pač pa sta povedala da Švabi stikajo po vseh osamljenih kmetijah, ki so bile v bregu nad nami. Zaskrbljeni smo se spogledali. Stvar je postajala nerodna. Tanji je bilo vedno huje. Za njeno rano nismo imeli pravzaprav nobenega pravega sanitetnega materiala. Bledlo se ji je, vročina je naraščala. Bali smo se, da je dobila sepsa. Spet smo poslali kurirja, da bi šla poiskati zvezo in — če bi bilo le mogoče — našla tudi zdravila in sanitetni material. Vrnila sta se, ko ni začel padati prvi sneg. Zveze nista našle. Pripovedovala sta, kako sta se komaj izmuznili Švabom, kako so ljudje preplašeni in kako se po gozdovih potepa cela kopa parizantov, na pol skrivačev in dezertirjev. Obredla sta vse točke, kjer so bi-

le prej kurirske postaje in tekle kurirske poti, toda kurirjev nista našla niti zvedela ničesar od njih.

Vest se nam je začela oglašati. Po nas ne bo nihče prišel, torej moramo mi ven in iskati zveze. Toda kako zdaj, ko je začel padati sneg? Če gremo ven, bomo pustili sled, po sledi nas lahko odkrijejo, in kaj bo potem s Tanjo, ki se ne more niti premakniti? Ven pa je treba po vsej sili in ugotoviti, kako stvari stoje.

Počakali smo, da je nehala snežiti. Padlo je komaj za ped snega, in še ta je skoraj skopnel. Šli smo. Ves dan se nas je troje plazilo po gozdovih, oprezalo okrog hiš, vzpenjali smo se na vrhove, se sem pa tja spustili k samotni hiši in povpraševali, kako in kaj, kdaj so bili Švabi zadnjič pri njih in ali dostikrat pridejo. Preiskali smo ves gorski kompleks, ki ga na eni strani oklepa Savinja, na drugi ozka dolina Podvolovljeka, proti jugu pa cesta Kamnik—Gornji grad. Vsi mostovi in plitva mesta v Savinji so bila zastražena. Po Podvolovljeku so patrolirale in držale stalne zasede močne čete Švabov in belogardistov. Cesta Kamnik—Gornji grad je bila neprepustno zaprta. Švabi so na tem obkoljenem kompleksu stalno požigali, odganjali ljudi in jih streljali, neprehoma so stikali po hišah in celo prenočevali po osamljenih kmetijah. Z velikimi patruljami so prehodili tudi najbolj oddaljene gozdne stezice mimo najbolj osamljenih kmetij so se pomikale dolge kolone.

Kmetje so bili preplašeni. Sosed si ni upal k sosedu v strahu, da bi na samotni poti ne srečal Švabov, ki bi ga odpeljali, mu zažgali hišo ali ga celo ustrelili. Zato niso nikdar vedeli, kaj se godi okoli tebe. Sedel si v hiši. Pri sosedu, za ovinkom, streljaj daleč, pa so Nemci požigali in se že v dolgi, razvlečeni koloni previdno približevali hiši, kjer si morda sedel za skledo žgancev. Ko si jih presenečen nenadoma zagledal skozi okno ali ko je odjeknil ostri „Halt“ in je zapokalo okoli vogalov, si preklel kmeta, ki si ni upal k sosedu pogledat, in si planil skozi vrata.

Po vseh gozdovih in grapah so se skrivali razbitniki in na pol dezertirji, ki so pobegnili od brigad — brodolomci. Pridružil se jim je sem pa tja kakšen ubežnik, ki se je po čudežu, (kakor je namreč sam pripovedoval) prebil z ene strani obroča, kjer da so strahovite borbe in kjer brigade premagujejo neverjetne težave in celo propadajo. Kje so točno brigade, ni nihče vedel povedati. Zdaj so vsi ti ubežniki in razbitniki stradali, prezebali okoli kmetij in kovali načrte, kako bi se prebili nekam bliže k svojim domovom, do kruha, mošta in tople peči. Edini izhod je bil prebiti se prek Savinje v moziške gore. Toda čez Savinjo je vodil v tem koncu samo en most. Ostale so podrti. Pa še ta edini je bil mnogokrat zastražen. Prvemu je uspelo, da se je prevlekel previdno kakor maček čez most. To je opogumilo ostale. Toda drugega je že sprejel ogenj nemške zasede. Most je bil prav pod našim bunkerjem in neštetokrat smo zvečer ali zgodaj zjutraj slišali strele.

Kako žalostna je usoda vsakega dezertirja, ki pobegne od brigade zato, da se izvleče iz težav in nevarnosti; slednjič pade na mostu, v času, ko brigade jurišajo prek vseh mostov in švabskih zased.

V tem je spel zapadel sneg, do kolen ga je nasulo. Kaj zdaj? Velik je bil naš greh, ker smo bili še vedno v tisti preklesti luknji. Neštetokrat sem se sredi spanja zbudil, se zasmrnel v lemo bunkerja in se nenadoma zavedel vse teže svoje krivde. Bolje bi bilo nekje zunaj sredi snega poginili, kakor pa tu čepeti v tej luknji. Če nas tu dobe in potolčejo, potem ne bo za nami nihče niti solze potočil. „Sami so krivi,“ bodo rekli.

Poleg mene je ležal Ivan. Tudi on ni mogel spati in Miha je prav tako bedel. Vse nas je grizlo. Ven je treba. Toda kako?

Sedli smo k posvetu. Ven je treba. To skupno ugovoritev je vsak od nas občutil kot očitke samemu sebi. Nismo si mogli pogledati v oči. V takih težkih trenutkih leži človekova duša kakor na dlani, vsem je očitala in nič ni moči skriti. To je vedel vsakdo. A kljub temu je vsakdo postavljaj vprašanje: Kako? Sneg je, sledi bodo ostale. Tanjo lahko najdemo.

Ven pa je treba. Ne morda zaradi pulice, pač pa zaradi tega, ker smo se izločili iz borbe. Zapustili svoj položaj pomeni dezertirati. „Sami so krivi,“ bodo rekli.

Če do takrat nisem vedel, kaj je to kes, sem ga takrat spoznal. Drug drugemu si

nismo smeli pogledati v oči, nihče ni smel ziniti besede, sicer se je spel znova začelo ugotavljanje, ki je vedno zvenelo kakor očitanje, ostro, neusmiljeno očitanje. Ujeti smo bili, ujeti v svoj lastni greh. Žrtve lastnega greha. Vsi smo to vedeli, čeprav si tega na glas nismo priznali. In vsakdo je postavljaj pomisleke zastran ranjene Tanje.

Ko smo se tako pogovarjali, se je za našim hrbtom dvignila Tanja, ki tudi ni spala. Vsa izmučena je ležala tako mirno, kakor bi bila pogreznjena v najgloblji sen.

„Ne mislite toliko name,“ je začela. „Pojdite, ker morate iti. Ne bi bilo prav, če bi vas jaz zadrževala. Le toliko pazite, da boste sledove dobro zakrili.“

Mirno in brez patosa je govorila, govorila je iskreno in pretreslo nas je. Kolikor je bilo še sebičnosti v nas, je ta trenutek splahnela. Zato smo tudi šli...

Nikdar ne bom pozabil besed ranjene Tanje, ne tistih kratkih odsekanih razgovorov o dolžnosti, ko nam je vsaka najmanjša besedica rezala srca. Nikdar ne bo ugasnil spomin na trenutek, ko smo stopili iz bunkerja in smo vedeli, da se vanj ne bomo več vrnili. Kakor težka mora, kakor hude sanje je padlo z nas. Šli smo, prebili smo se, prišli smo srečno tudi čez tisti usodni most — čez most prek sebičnosti...

(Odlomek)

IVERI

● Kdor ljudi navidezno pripravi do razmišljanja, tega sovražijo. (Aldous Huxley)

OOO

○ Običajno mrzimo samo tiste, ki jih ne moremo prezirati. (D'Arconville)

OOO

● Življenje mora biti nenehno vzgajanje. (Flaubert)

OOO

○ Obleka je karakteristika običajev, običaji pa so zrcalo idej. (Alison)

ANEKDOTE

PRAKTIČNA OBLEKA

Pariški modni kreator Marcel Andre je poskušal ustreči izbirljivosti nordijske pevke Sigrid Johanson. Slednjič ga je minila potrpežljivost.

„Tako izbran okus imate, da ga ne morem zadovoljiti...“

„Saj iščem vendar le nekaj enostavnega in praktičnega,“ je odgovorila Sigrid in pristavila: „Dajte mi večerno obleko, v kateri bom lahko pela in kuhala!“

JEROME JEROME

Recept

Nekega dne sem vstopil v Britanski muzej, da bi pogledal nekaj o bolezni, ki me je napadla. Zdi se mi, da je šlo za samski nahod. Ko sem prečital, kar je bilo treba prečitati, sem pričel od dolgega časa listati po zdravniških knjigah. Ne spominjam se prve bolezni, na katero sem najprej naletel, toda že sem bil popolnoma prepričan, da jo imam. Za hip sem otrpnul od strahu, nato pa sem nadaljeval z listanjem. Prečital sem znake tifusa in takoj uvidel, da ga imam že več mesecev, ne da bi sploh vedel zanj. Ko sem prešel na malarijo, mi je postalo jasno, da se bo najpozneje čez deset dni pri meni pričela najakutnejša faza te bolezni. Z davico sem, kot je bilo videti, prišel že na svet. Nadaljnje branje me je privredlo do strahotne ugotovitve, da skoraj ni bolezni — razen otroške paralize — ki je ne bi imel.

Pričel sem razmišljati. Brez dvoma sem bil za medicino zelo zanimiv primer. Pravi dobiček za medicinsko fakulteto. Če bi študentom nudil možnost, da me proučujejo, jim sploh ne bi bilo treba hoditi po bolnišnicah. Sam sem bil cela bolnišnica. Dovolj bi bilo, da samo mene pregledajo, pa bi že lahko šli na diplomski izpit. S strahom sem se vprašal, koliko življenja mi še preostaja.

Pričel sem si otipavati pulz. Dolgo ga nisem našel, nato pa se mi je vendarle zazdelo, da sem ga občutil. Vzel sem uro. Stosedeminsirideset udarcev na minuto. Poizkusil sem prisluhniti bitju svojega srca. Ni mi uspelo. Otipal sem si čelo in vse telo od pasu do glave, šel sem z roko preko beder in hrbta. Ničesar nisem mogel čutiti. Poizkusil sem pre-

ART BUCHWALD

Televizija

Imamo prijatelje, ki se pišejo Shaw. Televizijskega aparata nimajo. Pravijo, da jim prav nič ne manjka. Raje berejo knjige, poslušajo plošče in razen tega se imajo vsaj o čem pogovarjati. Kadar so kam povabljeni, pa ponosno izjavljajo, da nimajo televizorja. Imajo služkinjo in jasno je, da so ji morali kupiti televizor, sicer bi nenadoma pustila službo. Vsake večer slišijo iz njene sobe hrupen smeh in prepričani so, da se čudovito zabava s svojim televizorjem.

Nekega večera pa je pozvonil telefon in ženski glas z drugega konca je rekel, da sestavlja neko anketo in bi rad vedel, kakšen televizijski program gledajo ta večer pri Shawovih.

„Nimamo televizorja,“ je rekla gospa Shaw. „Hočete reči, da cela vaša hiša ne premore televizorja?“

Gospa Shaw je postala nerodna.

„No, da, služkinja ga ima.“

„In kaj gleda?“

„Ne vem,“ je dejala gospa Shaw.

„Ali bi lahko vprašali svojo žensko, kaj gleda?“

Gospa Shaw je rekla možu, naj gre v sobo služkinje in pogleda, kaj gleda Beatrice.

Gospod Shaw se je nekam hitro vrnil.

„Ničesar ne gleda,“ je lakonsko dejal.

„Toda televizor je vključen,“ je pripomnila žena, »do sem ga slišim.«

„Zdi se mi, da je pri Beatrice njen fant,“ je rekel Shaw.

„Ali si ju vprašal, kaj gledata?“

„Nisem si upal. Ko sem odprl vrata, je bila soba zavita v temo in slišal sem samo Beatrice, ki se je nekaj hihitala. Potem sem zaprl vrata.“

„Grem pa jaz pogledat, kaj se dogaja.“

Ženski glas pri telefonu je vztrajal:

„Ali bi mi povedali, kakšen program gleda vaša služkinja?“

„Ne vemo še natančno,“ je odkrito dejal gospod Shaw. Če povem po pravici, niti ne vemo, če sploh gleda televizijo.“

„Ali je aparat vključen?“

„Je, a sprejem je slab in slike ni videti prav jasno.“

„A vseeno verjetno veste za naslov programa.“

Gospod Shaw je začel postajati živčen:

„Gospa, odgovorjamo vam po pravici: televizor je prižgan, punca je v sobi, toda ko sem stopil v sobo, ga ni gledala.“

„Kaj pa je počela?“

„Gospa, to pa ne spada več k vaši anketi. Postavljati smete samo vprašanja s področja televizije. Če pa želite počakati, vam bo morda žena prinesla najnovejšo vest.“

Gospa Shaw se je vrnila.

„Kaj je gledala?“ je hotel vedeti gospod Shaw.

„Gledala je svojega fanta, ki je odhajal,“ je suho odgovorila gospa Shaw.

Gospod Shaw je ponovil v telefon:

„Naša služkinja gleda svojega fanta, ki odhaja.“

„Mislim, da ni trenutno nikjer tega programa,“ je dejala gospa pri telefonu.

„Prav, pridite k nam, pa ga boste lahko videli.“

gledati svoj jezik. Iztegnil sem ga, kolikor je bilo mogoče, in zaprl eno oko. Videl sem samo vršček jezika. Edina korist, ki sem jo imel od tega, je bilo prepričanje, da imam škrlatinko. V čitalnico sem vstopil srečen in poln zdravja, iz njega pa sem odšel kot stara ruševina.

Zakaj bi ne obiskal svojega zdravnika, ki je bil razen tega tudi moj dobri prijatelj?

— Kaj ti je? — me je vprašal.

— Nočem te dolgo nadlegovati, dragi prijatelj, z naštevanjem vsega, kar imam, — sem mu odgovoril in mu na kratko povedal, kaj sem na sebi odkril.

Prijel me je za roko, otipal moj pulz, me potrkal po prsih, ko tega nisem pričakoval — kar je bilo od njega zelo podlo — nazadnje pa me je potipal še po čelu.

Po pregledu mi je napisal recept, ga zložil in mi ga izročil. Vtaknil sem ga v žep in odšel v prvo lekarno. Še na misel mi ni prišlo, da bi ga razgrnil in prebral. Ko sem recept izročil lekarnarju, mi je na moje veliko začudenje dejal, da mi ne more ustreči.

— Ali niste lekarnar? — sem ga vprašal.

— Lekarnar sem že, — mi je odgovoril mož v belem plašču, — toda vam bi lahko ustregel edino, če bi imel namesto lekarne hotel ali restavracijo. Ker pa sem samo lekarnar, vam žal res ne morem ustreči.

Prečital sem recept.

Na njem je bilo napisano: »Pol kilograma bifteka in liter črnega piva vsakih šest ur. Vsako jutro šest kilometrov sprehoda. Spat ob enajstih. In nikar si ne obremenjuj glave s tem, česar ne razumeš.«

MISLI

JEANA ROSTANDA

● Ni nevarno, če toliko ljudi verjame v astrologijo. Mnogo bolj nevarno je, da ti ljudje astrološko sodijo o resnih stvareh.

● Moč znanosti nam prinaša več skrbi kot svetlobe.

● Tisti, ki si miru žele lojalno, so večkrat igračka v rokah tistih, ki se bore za „svoj“ mir.

● Biti pacifist je lahko tudi grdo, če zanikamo krivico samo zaradi tega, da se proti njej ne bi bilo treba oborožiti.

● Srečujemo veliko ljudi, ki so dosegli popolno politično zrelost, toda človeške zrelosti nimajo.

● Bolje je, da se iskreno navdušujemo nad lažno mojstrovino, kot da se lažno navdušujemo nad pravo.

SPORTNI VESTNIK

Državno prvenstvo v umetnem drsanju

Ob 75-letnem jubileju koroškega drsnega društva »Vrbsko jezero« je bilo letošnje avstrijsko državno prvenstvo v umetnem drsanju prirejeno v celovški Mestni hali, kjer so se zbrali najboljši predstavniki te športne panoge, med njimi večkratni državni prvaki ter uspešni udeleženci evropskih in olimpijskih tekmovanj, kot na primer Regine Heitzer, ki si je na olimpiadi v Innsbrucku priborila srebrno kolajno. Za Celovec je bil to vsekakor izreden dogodek, kar dokazuje tudi dejstvo, da se je na zaključni prireditvi v nedeljo zbralo v Mestni hali okoli 2000 gledalcev.

Vsi tisti, ki so se ob koncu minulega tedna kot gledalci udeležili tekmovanj, so nedvomno prišli na svoj račun: elita avstrijskih dr-

salcev jim je predvajala program, s katerim bi se prav lahko in gotovo tudi uspešno predstavila na mednarodnih tekmovanjih, kjer bi šlo za naslove evropskih ali celo svetovnih prvakov. Ravno zaradi tega prevladuje v strokovnih krogih mnenje, da se bodo zastopniki Avstrije z dobrimi izgledi udeležili evropskega prvenstva v Moskvi in svetovnega prvenstva v Colorado Springs v Ameriki.

Tekmovanja sama so v glavnem minila brez posebnih presenečenj, kajti dosedanja državni prvaki tudi tokrat niso se pustili »izpodrinuti«. Edina izjema je bila pri moških, kjer se je moral večkratni prvak Peter Jonas ukloniti svojemu glavnemu rivalu Emmerichu Danzerju, kateri si je prvič zaslužen priboril naslov državnega prvaka Avstrije. Pri ženskah je sicer znova zmagala »srebrna« Regine Heitzer, vendar je ostala Helli Sengtschmid le za pičlih pet točk zadaj in se je morala zadovoljiti z drugim mestom. Še bolj pičlo zmago si je pri parih osvojila dvojica Gerlinde Schönbauer in Wili Bietak, kajti gledalci so bili nedvomno na strani dvojice Inge Strell-Fery Dedovich, medtem ko so sodniki dali prednost dosedanemu prvaku. Končno sta si zmago v plesu znova zagotovila Christl Trebesiner in Gerald Felsinger, ki sta bila že večkrat avstrijska državna prvaka.

ŠPORTNO DRUŠTVO ŠT. JANŽ vabi na tradicionalni

veleslalom na Šentjanških Rutah

ki bo v nedeljo, dne 24. januarja s pričetkom ob 11. uri dopoldne. Ob 15. uri popoldne počastilev zmagovalcev v gostilni »Tišlar« v Št. Janžu v Rožu.

Zahomški športniki uspešni na raznih tekmovanjih

Za člane Športnega društva Zahomec se je zadnji teden končal z novimi lepimi uspehi, ki so si jih priborili na raznih tekmovanjih.

V Beljaku je bilo v nedeljo koroško deželno prvenstvo šolarjev v smučarskih skokih in teku. Med skakalci so si Zahomčani v skupini I priborili drugo (Karl Schnabl) in tretje mesto (Jože Grater), v skupini II pa prvo (Robert Fritzer) in drugo mesto (Hanzi Millonig). Čeprav so Zahomčani v glavnem »specializirani« na skakanje, so se z uspehom udeležili tudi tekme v teku in si v skupini I osvojili tretje (Jože Grater) in četrto mesto (Karl Schnabl), v skupini II pa drugo (Pavle Schnabl), sedmo (Franci Druml), osmo (Hanzi Millonig) in dvanaajsto mesto (Robert Fritzer).

Janko Zwitter, ki ga splošno uvrščajo v vrh koroškega naraščaja, se je ob koncu lanskega leta pri skakanju v Hofgasteinu poškodoval in se je deželnega prvenstva v Feldkirchenu zadnjo nedeljo udeležil brez predhodnega treninga. Kljub temu pa si je v juniorski skupini s skokoma 50 in 51 m ter oceno 169,3 točke priboril drugo mesto, v splošni razvrstitvi pa je bil tretji. Ob robu deželnega prvenstva je bilo v soboto v Feldkirchenu mladinsko tekmovanje v tekih, pri katerem so poleg Korošcev nastopili tudi najboljši tekmovalci iz ostale Avstrije. V ostri konk-

renci sta si Zahomčana Otmar Pipp in Ernst Mörtl osvojila peto oziroma sedmo mesto.

Končno pa so se zahomški športniki udeležili tudi velike prireditve smučarskih skokov v Kranju, kjer se je v nedeljo zbralo okoli 120 tekmovalcev, med njimi najboljši skakalci Jugoslavije. Zmagal je Miro Oman iz Ljubljane, medtem ko je Hanzi Schnabl iz Zahomca dosegel osmo mesto v skupini mlajših mladincev, v kateri je nastopilo 40 tekmovalcev.

ŠPORTNO DRUŠTVO ZAHOMEC vabi na

XI. mednarodno prireditev smučarskih skokov

za Ziljski pokal

ki bo v nedeljo, dne 24. januarja ob 14. uri na 60-metrski skakalnici Stan-ka Bloudka v Zahomcu

Poleg koroških tekmovalcev bodo sodelovali tudi športniki iz Italije in Jugoslavije.

Ta teden vam priporočamo:

Knjige o naravi

- Janez Tomšič: **SPOZNAVANJE NARAVE**, vreme vpliva na življenje; rastline in živali se bore za življenje; varstvo narave, 192 str., ilustr., br. 20 šil.
- Bogdan Uratarič: **SPOZNAVANJE NARAVE**, Zemlja — veliki življenjski prostor; človek, rastline in živali; človek si podreja naravne sile, 112 str., ilustr., br. 20 šil.
- Uratarič-Krečič: **SPOZNAVANJE NARAVE**, živi svet v vodi in na kopnem, 176 str., ilustr., br. 24 šil.
- Leon Detela: **USVAJANJE NEŽIVEGA SVETA**, o zgradbi rastlin, 224 str., ilustr. in večbarvne slik. priloge, ppl. 52 šil.
- Fersman-Žurga: **IZ ŽIVLJENJA KAMNOV**, pogled v svet mineralogije, 232 str., ilustr., ppl. 30 šil.

»Naša knjiga«, Celovec, Wulfengasse

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00
Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 8.15 Jutranji koncert — 9.00 Pozdrav nate (razen sobote in nedelje) — 10.00 Za gospodinjstvo — 11.00 Ljudske viže — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.00 Opoldanski zvonovi — 12.40 Deželna poročila — 13.05 Opoldanski koncert — 14.55 Posebej za vas — 16.00 Glasba zale — 17.00 Popoldanski koncert — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalna športna novica — 19.30 Odmav časa — 20.10 Deželna poročila.
Sobota, 23. 1.: 8.05 Domači vrt — 12.55 Mednarodne smučarske tekme v Kitzbühnu — 13.35 popoldanski koncert — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 Križana dekla — 15.45 Aktualna reportaža — 16.15 Koroški zbori — 16.30 Koroški knjižni kotiček — 18.00 Kulturni razgledi — 19.15 Odmav časa — 20.15 Orkestralni koncert — 22.15 Državno prvenstvo v hokeju na ledu, KAC: IEV — 22.30 Plesna glasba po naročilu.
Nedelja, 24. 1.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Orkester Heinz Klessling — 12.40 Ogledalo Mestnega gledališča — 12.55 Mednarodne smučarske tekme v Kitzbühnu — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Križem po svetu, križem skozi čas — 18.05 Sama veselja z glasbo — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Kdo je storilec? — 21.15 Glasbeni kaleidoskop.

Ponedeljek, 25. 1.: 8.00 Domača književnost — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 18.15 Gospodarstvo in tisk — 18.35 Mladina in gledališče —

20.15 Brali in razumeli — 20.30 Zborovski koncert — 21.45 Koroška domovinska kronika — 22.15 Doživeta preteklost.
Torek, 26. 1.: 15.30 Danes je veselo — 15.45 Celrt ure kulturnega urada — 18.00 Koroška avla — in motorevija — 18.15 Iz prve roke — 18.35 Aktualna literarna oddaja — 19.00 XY ve vse — 20.15 Zmaj, pravljica igra — 21.30 Godalna skupina Wilhelm Dumka.

Sreda, 27. 1.: 8.15 Misli k izobraževanju kmečkih ljudi — 15.30 Struna kitar — 15.45 Meje svobode, meje načrtovanja — 18.00 Aktualna reportaža — 18.15 Pomoč potrebuje vsak — 18.30 Znanstvena govorila ura — 20.15 Mozartov teden v Salzburgu.

Cetrtek, 28. 1.: 8.15 Jutranji koncert — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Če leta minejo — 18.00 Koroška kulturna poročila — 18.20 Celrt ure delavske zbornice — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 XY ve vse — 20.15 Koroški domači koledar — 21.00 Zvenčča alpska dežela.

Petek, 29. 1.: 8.15 Orkestralni koncert — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Celrt ure referenta za ljudsko izobrazbo — 18.00 Koroške godbe na pihala — 18.35 Kaj pravi industrija — 20.15 Seina-Donava — 20.45 Glasba iz filma Can-can — 21.00 Glasbene šarade.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.40 Jutranja opazovanja — 6.50 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.00 Veseli ob enajstih — 11.45 Za avtomobiliste (razen nedelje) — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave za Avstrijo — 15.00

Solska oddaja — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reporaterji med potjo — 18.00 Vsakodnevna glasbena oddaja s plošč — 19.20 Kaj slišimo zvečer — 21.55 Športni komentar.

Sobota, 23. 1.: 8.20 Da, to je moja melodija — 9.30 Bodilo čisto tiho — 13.20 Odmevi iz Avstrije — 14.40 Tehnični razgledi — 15.15 Znameniti umetniki — 16.00 Za delovno ženo — 17.10 Amerika in Evropa — 17.40 Vsaka stvar ima dva strani — 18.30 Sestiso let dunajske univerze — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 19.30 Velika šansa — 20.15 Avstrijska hit-parada — 22.20 Sodabni tirolski komponisti.

Nedelja, 24. 1.: 8.15 Kaj je novega? — 10.00 Tedenska ogledala domačega tiska — 11.15 Velika s'monja — 13.10 Za avtomobiliste — 15.00 Ljudstvo in domovina — 16.00 Glasba ne pozna meja — 17.05 Inozemski tisk koncem tedna — 18.00 Mednarodna radijska univerza — 19.10 Teden dni svetlovin dagajanj — 19.30 Melodije za nedeljski večer — 21.15 Kdar vpraša, zadena — 22.20 Komorna glasba.

Ponedeljek, 25. 1.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz stvaritev velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otrška ura — 17.15 Brali smo za vas — 17.40 Oddaja za ženo — 19.30 Napačni Slanko, komična opera — 22.15 Glasbeni pozdravi iz Švice.

Torek, 26. 1.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Iz stvaritev velikih mojstrov — 13.20 Zdravstveno mesečno poročilo — 13.30 Pomembni orkestri — 15.30 Vedra in veselo — 17.15 Znanje za vse — 19.30 Poleti z nami — 20.30 Dirigira Robert Stol — 21.30 O tem lahko govorimo.

Sreda, 27. 1.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz stvaritev velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja opere — 16.00 Berlin in Dunaj — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Halo, teenagerji — 20.15 Vseh dežel — 21.40 Aktualni prispevek — 22.15 Trejše znamenje — 22.30 Plesna glasba.

Cetrtek, 28. 1.: 8.10 Dobrodošli v Avstriji — 9.35 Iz stvaritev velikih mojstrov — 13.30 Zborovski koncert — 14.15 Pomembni orkestri — 15.30 Zabavna glasba — 16.00 Nastanek življenja — 17.15 Raziskovalci v gosteh — 17.40 Oddaja za ženo — 19.30 Okoli opere — 21.00 Prostor in čas v fiziki — 22.15 Pesem prireje.

Petek, 29. 1.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz stvaritev velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.30 Glasba Nika Dostala — 16.00 Otrška ura — 17.15 Znanje za vse — 19.30 Nevidna priljaga, slušna igra — 21.00 Mi in gore — 21.40 Angleško na hitro — 22.15 Pustimo govoriti popevke.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 23. 1.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 18.25 Za prijatelja konca tedna.

Nedelja, 24. 1.: 7.30 Duhovni nagovor — 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in vaščimo.

Ponedeljek, 25. 1.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda — Zena in dom.

Torek, 26. 1.: 14.15 Poročila, objave — Potkan ples. Sreda, 27. 1.: 14.15 Poročila, objave — Kar želita, zaigramo.

Cetrtek, 28. 1.: 14.15 Poročila, objave — S knjižne police.

Petek, 29. 1.: 14.15 Poročila, objave — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh — Za uho in pelo — Mala davčna abeceda.

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 88,5 — 92,9 — 94,1 — 90,5 — 97,9 MHz Poročila: 5.15, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.00 Dobro jutro — 11.00 Za avtomobiliste — 12.05 Kmečjska oddaja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočaja vam — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik.

Sobota, 23. 1.: 8.05 Poje gorenjski vokalni kvintet — 8.55 Lišček, mladinska oddaja — 12.15 Domače pesmi in napravi — 12.30 Nekaj slovenskih samospevov — 14.05 Odlomki iz slovenskih oper — 14.35 Voščila — 17.35 Pesmi in plesi iz Jugoslavije — 18.15 Izložbeno okno — 18.45 S knjižnega trga — 20.00 V soboto zvečer — 21.00 Zaprleite z nami — 22.10 Oddaja za naše izseljence.

Nedelja, 24. 1.: 8.05 Modre vrtnice za princesko, mladinska igra — 9.05 Voščila — 10.00 Se pomnite, tvariši — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.50 Na kmečki peči — 14.00 Danes popoldne — 16.00 Humoreska tedna — 17.05 Majhen operni koncert — 17.30 Človek, ki je bil, radijska igra — 18.30 Glasba za nedeljsko popoldne — 20.00 Naš ne-

RADIO PROGRAM

deljski sestanek — 21.30 Slovenska simfonična glasba — 22.10 Plesna glasba.

Ponedeljek, 25. 1.: 8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Iz narodne zakladnice — 10.35 Naš podlistek — 12.15 Pred domačo hišo — 14.05 Prizori iz Bizelove opere »Carmen« — 14.35 Voščila — 17.05 Glasbena križanka — 18.45 Pota sodobne medicine — 20.00 Nocoj ob 20. uri — 20.25 Simfonični koncert Slovenske filharmonije — 22.10 S popevkami po svetu.

Torek, 26. 1.: 8.25 Od melodije do melodije — 9.25 Prizor iz opere »Veronika Desaniška« — 12.15 Slovenske narodne — 12.30 Iz koncertov in simfonij — 14.05 Čudežno zdravilo, mladinska oddaja — 15.30 V torku nasvidenje — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 20.20 Španski bezeg iz Malčiena, radijska igra — 21.20 Srečadni večer — 22.15 Zabavni ansambli RTV Ljubljana.

Sreda, 27. 1.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljice in zgodbe — 9.45 Domači glasbeni umetniki — 10.45 Človek in zdravje — 12.15 Čez hrib in dol — 14.05 Lepotica s Pokljuke — 15.30 Slovenske narodne in poudarile — 17.05 Ameriška ljudska glasba — 18.45 Naš razgovor — 20.00 Ljubzenski valčki — 20.40 Thais, opera — 22.10 Nočni akordi.

Cetrtek, 28. 1.: 8.05 Jutranji zabavni zvoki — 9.25 Butalci, glasbena pravljica — 12.15 Ansambel Mihe Devžana in Franca Korbarja — 14.05 Slovenski pevci v priljubljenih operah — 14.35 Voščila — 15.40 Literarni spreahod — 17.05 Turistična oddaja — 18.15 Odkoščena deska — 18.45 Jezikovni pogovori — 20.00 Cetrlikov večer — 21.00 Izročila XX. stoletja — 22.10 S popevkami po kontinentih.

Petek, 29. 1.: 8.05 Plesi in rapsodije — 8.55 Pionirski tednik — 10.35 Novost na knjižni polici — 12.15 Domače viže in napravi — 12.30 Arje in monologi v slovenskih operah — 14.05 Učiteljica Breda — 15.30 Madžarske na-

rodne pesmi — 15.45 Novo v znanosti — 17.05 Petkov simfonični koncert — 19.45 Kulturna kronika — 20.30 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.40 Neznani Verdi — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Za ljubitelje jazza.

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

Sobota, 23. 1.: 12.55 Smučarske tekme v Kitzbühnu — 17.00 Nevarni ovinki — 17.57 Kaj lahko postanem — 18.33 Kaj vidimo novega? — 19.30 Čas v sliki — 20.05 Ljubček, pošljam mlajša — 21.40 Smučarske tekme v Kitzbühnu.

Nedelja, 24. 1.: 10.25 Smučarske tekme v Kitzbühnu — 17.00 Svet mladine — 17.30 Naš oče je živnozdravnik — 17.53 Slališče — 19.30 Aktualni šport — 20.15 Bunbury, komedija — 21.45 V žarometu.

Ponedeljek, 25. 1.: 18.33 Tečaj francoščine — 19.00 Svetli momenti — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Inšpektor Longnone, kriminalka — 20.00 Športno omizje.

Torek, 26. 1.: 18.33 Tečaj angleščine — 19.00 Razmišljanje se obrestuje — 19.30 Čas v sliki — 20.05 Ena in dvajset — 20.55 Horizontali, razgledi.

Sreda, 27. 1.: 11.00 Inšpektor Longnone — 11.55 Športno omizje — 17.00 Pavlihove pustolovščine — 17.45 Za družino — 18.33 Tečaj francoščine — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.05 Hipnoza — 20.15 Mestni pogovori — 21.30 Glasbena avkcija.

Cetrtek, 28. 1.: 11.00 Smisel in nesmisel v športu — 12.00 Karla na krogli — 18.33 Tečaj angleščine — 19.00 Športni kaleidoskop — 19.30 Čas vsliki — 20.05 Mojstrsko opravilo — 21.45 Može in sile.

Petek, 29. 1.: 11.00 Glasbena avkcija — 18.33 Z nasvetom in dejanjem — 19.00 Trg koncem tedna — 19.30 Čas v sliki — 20.05 Srce na pravem mestu — 21.40 Jazz iz Amerike.

JUGOSLAVIJA

Sobota, 23. 1.: 17.40 Film za otroke — 18.05 Pesem v svetu — 18.25 Obzornik — 18.45 Ime in priimek — 19.30 Vsaka sobota — 19.45 Cikek — 20.00 Dnevnik — 20.30

Talne obloge

(Bodenbeläge)

dobava in polaganje

Podjunska trgovska družba
bratje Rutar & Co.

Dobrla vas - Eberndorf

Jazz scena — 20.40 S kamera po svetu — 21.10 Meddajloni — 22.00 Smučarske tekme v Kitzbühnu — 23.05 Dick Powell vam predstavlja.

Nedelja, 24. 1.: 9.00 Češki film za otroke — 9.30 Kmečjska oddaja — 10.25 Smučarske tekme v Kitzbühnu — 18.00 Mladinski TV klub — 19.00 Svetnik, film — 20.45 Quiz-oddaja.

Ponedeljek, 25. 1.: 16.40 Ruščina — 17.10 Govorimo angleško — 17.40 Francozi pri vas doma — 18.10 Risanke — 18.25 Obzornik — 18.45 Domača nega bolnika — 19.15 Tedenski športni pregled — 20.00 Dnevnik — 20.30 Glasbeni kotiček — 21.40 Naš teleobjektiv.

Sreda, 27. 1.: 17.50 Tiktak — 17.55 Pionirski študjo — 18.25 Obzornik — 18.45 Poljudno znanstveni film — 19.15 Glasba danes — 19.45 Cikek — 20.00 Dnevnik — 20.30 Beseda in čas — 20.40 Zabavna glasbena oddaja — 21.40 Kulturna panorama.

Cetrtek, 28. 1.: 11.00 Francozi pri vas doma — 16.40 Ruščina — 17.10 Govorimo angleško — 17.40 Na črko, na črko — 18.25 Obzornik — 18.45 Po Jugoslaviji — 19.15 Glasbena poraba — 19.45 V kinu bomo videli — 20.00 Dnevnik — 20.30 Glasbeni kotiček — 20.40 Mož in njegova žena, igra — 21.40 Dokumentarni film.

Petek, 29. 1.: 18.10 Medvedek Skokec, slikanica — 18.25 Obzornik — 18.45 Rdeči signal — 19.15 Narodna glasba — 20.00 Dnevnik — 20.30 Otrško Maksima Gorkoga, film — 22.00 Arhitektura v urbanizmu.

RADIO TRST

Slovenske oddaje

Sobota, 23. 1.: 12.15 Kulturni odmavi — 15.00 Volan — 15.55 Pesmi in plesi z vsega sveta — 17.00 Pevski zbori

Furlanije in Julijske krajine — 17.30 Pisani balončki — 19.00 Slovenski moderni samospavi — 19.15 Družinski obzornik — 20.35 Teden v Italiji — 20.45 Zbor Slovenske filharmonije — 21.00 Za smeh in dobra volja.

Nedelja, 24. 1.: 9.00 Kmečjska oddaja — 9.30 Slovenski narodni molitvi — 11.15 Winnelau, oddaja za najmlajše — 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — 15.30 Dalirij, radijska drama — 20.30 Iz slovenske folklorne — 21.00 Vabilo na ples — 22.10 Klasična simfonija.

Ponedeljek, 25. 1.: 11.45 Glasbena potovanja po Evropi — 17.25 Širimo obzorja — 18.30 Koncertisti naše dežele — 19.15 Plošče za vas — 20.35 Informazmo, opera.

Torek, 26. 1.: 12.15 Pomenek s poslušalkami — 17.25 Italijanska po radiu — 19.15 Radijska univerza — 20.35 Kulturni odmavi — 22.00 Slovenske novole 19. stoletja.

Sreda, 27. 1.: 12.15 Brali smo za vas — 13.30 Prijatelna srečanja — 18.30 Slovenski skladatelji 20. stoletja — 19.15 Higiena in zdravje — 20.35 Simfonični koncert.

Cetrtek, 28. 1.: 11.45 Florentinski molitvi — 12.15 Za smeh in dobra volja — 17.25 Italijanska po radiu — 18.30 Glasbena oddaja za mladino — 19.15 Poglavja iz zgodovine slovenske književnosti — 20.35 Nepomembna ženska, igra — 22.00 Plesna dvorana.

Petek, 29. 1.: 12.15 Pomenek s poslušalkami — 18.30 Jugoslovanski solisti — 19.15 Odporniška gibanja v italijanskem pripovedništvu — 20.35 Gospodarstvo in dele — 21.00 Koncert operne glasbe.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik; uredništvo in uprava: Celovec — Klagensfurt, Gossmetengasse 10, telefon 56-24. — Tiska Založništva in tiskarske družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec — Klagensfurt 2, Postfach 124.